

HUDOBNÝ ŽIVOT 72

13

10. VII. 1972 ● Roč. IV. ● Cena Kčs 2,—

Hudba sa sťahuje na vidiek

Zatvorila sa filharmonická brána a naša opera síce akoby „otvorila“ svoju renovovanú budovu, de facto však len naberať sily a pripravuje sa na novú sezónu. Hudobná kultúra sa presunula z hlavného mesta do kúpeľov a inde. Už tradičné festivaly v Piešťanoch a v Trenčianskych Tepliciach majú opäť zaujímavé programy. Porovnávali sme si mnohé prospekty, ktoré prišli zo zahraničia a vidíme, že obe kúpeľné strediská nezaostávajú v lete za chýrnymi európskymi letnými hudobnými centrami. Len sme vždy skromnejší v propagácii a možno nevieme dostatočne „predať“ to, čo má dobrú, možno európsku úroveň. Do Teplic navyše prídu mladí interpreti, ktorých tam každý rok pozýva a sústreďuje koncertná sekcia Zväzu slovenských skladateľov. I toto je skvelá a potrebná akcia, výborná myšlienka — aby si mladí ľudia v náročnom prostredí overovali svoje koncertné dispozície. Vyzerá to však ako izolovaná akcia Zväzu, málo sa to na verejnosti propaguje, hoci to má podobný význam ako rôzne súťaže mladých pri Pražskej jari, alebo podobné koncertné sústreďenie mladých adeptov v Bayreuthe, či letné kurzy pre mladých vo Weimare alebo v Salzburgu. I tu sme skromní, až zdržanliví v propagácii a znova sa opakuje stará bolesť, že skromnosť nám tu škodí a rozhodne nepomáha.

Viac ďalších miest si vymyslelo akési menšie hudobné festivaly alebo aspoň letný cyklus koncertov — a veria, že tieto akcie zvýšia kultúrnost občanov, pripútajú záujemcov, spropagujú jednotlivé mestá. Sú však ešte mestečká a okresy, ktoré na podobné myšlienky neprídu. Už viackrát sme pripomínali Kremničanom, že by nebolo veľmi ťažké zorganizovať letné dni J. L. Bellu, alebo funkcionárom v Želiezovciach ústredne a dobre organizovať Schubertove dni. V Želiezovciach je dokonca letný amfiteáter, umiestnený v parku oproti kaštielu, ktorý núka svoje služby. Nič sa tu nepohlo, len ojedinelé koncerty, jednotlivé akcie lokálneho významu. Trnavčania síce postavili do brestovanského parku Chopinovu bustu, avšak dávne plány realizovať tu letné chopinovské koncerty, prípadne i v spolupráci s Čedokom, zaspali. Už dlhší čas uvažujú umelecké školy a veľmi intenzívne zvlášť Konzervatórium, usporiadať v lete v niektorom krásnom prostredí interpretačné kurzy s medzinárodnou účasťou. Máme predsa všetky dispozície pre to, aby sme už v najbližších rokoch uskutočnili napríklad letné kurzy komornej hry. Veci sú premyslené, zdá sa, že budú i finančné prostriedky, prislúbili účasť i zahraniční lektori — a tak v niektorom z budúcich rokov pribudne do našej letnej sezóny mimoriadne cenné oživenie.

Možno by nebolo na škodu, keby náš Čedok a iné turistické kancelárie vydali v lete zvláštnu mapku, kde možno cestovať za hudbou, v ktorých termínoch, koho tam možno počuť a čo možno očakávať. V cudzine sa to bežne robí.

ZDENKO NOVÁČEK

Dvakrát o Halle

Od roku 1952 je meno mesta Halle v Nemeckej demokratickej republike pevne spojené s pojmom Händelfestspiele — Händlove slávnostné hry, ktoré usporadúvajú mesto Halle a Händlova spoločnosť. Z roka na rok sa usporiadatelia slávností usilujú predkladať početným návštevníkom z celého sveta reprezentatívny a čo najrozmanitejší program, zostavený z tvorby slávneho hallského rodáka. Händlovskú programovú skladbu tohto roku kombinovali aj s produkciami, v ktorých zaznela tvorba jubiliujúcich osobností nemeckej hudby — Heinricha Schütza (300. výročie narodenia), Felixa Mendelssohna-Bartholdyho (125. výročie smrti) —, ďalej skladby Johanna Sebastiana Bacha i opera Josepha Haydna. Z bohatého programovej kolekcie tohtoročných Händlovských slávností pokúsím sa priblížiť aspoň produkcie najvýznamnejšie a v predvedení najpozoruhodnejšie.

Hneď otvárací koncert festivalu (2. júna) uchvátil svojou veľkoleposťou: 500 spevákov spoločne účinkovalo pri interpretácii zbierok z Händlových oratórií Herakles a Mesias, orchester pod vedením Olafa Kocha hral majstrovi hudbu k ohňostroju, odznela i kantáta Sergeja Prokofieva Kvintni, mohutná sovietska zem.

Medzi špičkovú produkciu patrili Komorný koncert z Händlových diel, kde medzi dvoma organovými koncertmi, kto-

rý štýlovo interpretoval na malom, ale dobre znejúcom portative Nicholas Danby, predniesli Peter Schreier a Elisabeth Breulová niekoľko árií zo skladateľových oper Ariodante, Xerxes a Deidamia — pod taktovkou Thomasa Sanderlinga. Peter Schreier potešil návštevníkov festivalu svojím umením, interpretačnou kultúrou niekoľkokrát: na už spomínanom koncerte, ďalej v oratóriu Mendelssohnovom (Prvá Valpurgina noc) i ako sólista Händlových oratórií.

Vynikajúce bolo festivalové predstavenie opery Josepha Haydna Prekazená nevera, ktoré v malom kúpeľnom mestečku Lauchstädt neďaleko Halle pripravil súbor Nemeckej štátnej opery z Berlína. Lauchstädtské divadlo má svoju tradíciu; založil ho v roku 1791 svetový zjav európskej kultúry Johann Wolfgang Goethe, hrávalo v ňom weimarské divadlo, ktorého dlhoročným intendantom bol Goethe. Berlínčania za jarného popoludnia, v rozkošnom prostredí lauchstädtského divadla predviedli spontánne, štýlovosťou, komediálnosťou a jasom žiariace predstavenie opery viedenského majstra.

Záverečný koncert slávností patrili znovu Georgovi Friedrichovi Händlovi: súbor opery v Halle a festivalový orchester pod vedením Thomasa Sanderlinga uviedli jeho operu Ariodante. Zoltán Hrabussay

V rámci Händlovských slávností uskutočňuje sa každoročne viac zásadných Predsedníctva Händlovej spoločnosti i „komisii“, ktoré riešia rôzne problémy skôr muzikologického charakteru. Tohto roku sa (Pokračovanie na 7. str.)

Symfonické skladby národného umelca Jána Cikkeru — Spomienky a Slovenská suita stali sa inšpiračným zdrojom novej baletnej premiéry v DJGT v Banskej Bystrici. O inscenácii baletu na Cikkerovu hudbu píšeme v čísle. Snímka: K. Miklóši

Národný umelec ZSSR JEVGENIJ SVETLANOV je šéfdirigentom Štátneho symfonického orchestra ZSSR. So svojim súborom vystúpil na tohtoročnej Pražskej jari — a obidva pražské koncerty sovietskych umelcov (solisti T. Chrennikov a J. Mogilevskij) sa svojou dramaturgickou a interpretačnou kvalitou zaradili medzi tohtoročnú festivalovú špičku. Koncertné publikum v Bratislave privítalo Štátny symfonický orchester ZSSR s dirigentom Svetlanovom na záver koncertnej sezóny. Hostia sa predstavili v kompoziciách R. Straussa, T. Chrennikova a ich zásluhou po prvý raz v Bratislave zaznela 15. symfónia Dmitrija Šostakoviča. Ako sólista na koncerte vystúpil národný umelec ZSSR Tichon Chrennikov interpretačiou svojho II. klavírneho koncertu (rozhovor s umelcom prinášame v čísle).

Varga nielen beatový...

MARIÁN VARGA znamená v súčasnej československej beatovej hudbe špičkovú osobnosť. Málokto z priaznivcov jeho umenia však vie o jeho erudícii v oblasti teórie i kompozície tzv. vážnej hudby. Práve túto stránku Vargovej osobnosti chce náš rozhovor aspoň zčasti osvetliť.

● V minulých rokoch sme na grafe kvality beatovej hudby s potešením sledovali neustále stúpajúcu krivku. Beat sme nazývali „avantgardným“, a niekedy sme aj očakávali, že práve on „spasí“ súčasnú tzv. vážnu hudbu, ktorá sa vo svojom hľadaní správnej cesty často dostáva až na hranice extrémnosti a stagnuje na úrovni akéhosi „pokusníctva“. Ako sa ti javí súčasný stav beatovej hudby, aké má dnes možnosti?

Myslím, že nebolo a ani nie je správne očakávať od beatu rolu spasiteľa vážnej hudby. Rovnako ťažké je robiť proroka veštiaceho budúcnosť. Avšak mám dojem, že budúcnosť zotrie rozdiely medzi hudbou vážnou, beatovou, tanečnou či džezovou, že sa bude tvoriť proste hudba. Tak ako doteraz — dobrá i zlá. S istou dávkou pesimizmu musím priznať zmenu smeru krivky kvality beatovej hudby: v súčasnosti má tendenciu klesajúcu. Tie silné výboje, ktoré v nedávnej minulosti prinášala hudba napr. Beatles (a ktoré stále zostávajú nedotknuteľné) dnes beatu chýbajú. Prežili sme búrlivé obdobie rozkvetu, a veľmi rýchlo sme sa dostali v bezprostred-

(Pokračovanie na 3. str.)

Zápisník

Je už tradičným zvykom, že v máji sa silnejšie rozozvúčia koncertné siene nielen v našich veľkých mestách, ale aj vo väčších vidieckych, kde sú na to sáde podmienky: koncertná sieň, obecnosť a obetaví usporiadatelia. Tento zjav viac ako radostný v našej novodobej socialistickej spoločnosti, prináša už po niekoľko rokov svoje pekné ovocie vo vzťahu k umeniam. V Malackách sa tohto roku môžu pochváliť už ôsmou úspešnou Hudobnou jarou. Ešte v nedávnej minulosti bol by sa takýto čin javil na vidieku ako samolúbosť, ktorou sa môžu honosiť, že majú možnosť usporiadať významnejší kultúrny čin. V socialistickej spoločnosti, kde je každý kultúrny prejav znakom úcty k umeniu a estetickému potrebu občana, preniká najmä hudobná kultúra v horej a bohatej miere ako samozrejmosť i na vidiek. Pravda, ponajviac tam, kde sa nájdú obetaví pracovníci a širšie porozumenie. V Malackách je dnes už samozrejmosťou, že o kultúrnej záležitosti — a nielen hudobnej, ale aj inej druhu, sa veľmi intenzívne zaujíma priamo Mestský národný výbor. Preto sa sem, pred údačnou obecnosťou každoročne radi vracajú slovenskí a českí koncertní umelci.

V rámci malackej Hudobnej jari venuje sa už tretí rok veľká starostlivosť aj koncertom pre mládež. Organizácie sa ujal ošlný riaditeľ EŠU A. Jurkovič, ktorý po dohovore s riaditeľstvom bratislavského Konzervatória usporiadal pre dva dni v máji výhľadové koncerty. Účinkovali poslucháči Konzervatória s programom zloženým zo solových vokálnych a instrumentálnych čísel ako aj z diel s hereckou akciou — z tvorby skladateľov 19. a 20. storočia. Na koncertoch v dopoludňajších vystúpeniach sa zúčastnili riaditelia a pedagógovia, ako i mládež malackých škôl. Disciplinované a s veľkým záujmom si vypočuli všetky čísla koncertov. Úspech podnecuje pokračovať v tomto zápale, nielen v čase Hudobnej jari, ale i mimo nej, nadviazať čo najužšie kontakty — pre radost koncertujúcich i poslucháčov.

STEFAN HOZA

Seminár na tému: Franz Schubert a Slovensko usporiadal v dňoch 19.—20. V. 1972 Krajský pedagogický ústav v Bratislave — kabinet Hv v spolupráci s bratislavskou odbočkou SSHV.

Prvá časť bola v Železovciach a pozostávala z návštevy Pamätnej izby Franza Schuberta.

Július Kowalský pri otváraní koncertu v Železovciach. Snímka: A. Jurkovič

ta sprevádzanej výkladom J. Beláckovej, riaditeľky ZDS pri OÚNZ, z piätneho aktu, položená venca zástupcom bratislavskej odbočky SSHV — riaditeľom EŠU v Bratislave J. Kowalským, z otvorenia seminára vedúcim odd. Hv na KPÚ J. Kľocháňom, prednáškou dr. Z. Hrabussayá na tému Franz Schubert a Slovensko a koncertom zo skladateľových diel. Meno Franza Petra Schuberta (31. 1. 1797—1828) je späté so železovskou rezidenciou, kam sa prichýnil Johann Vogla (prvý interpret Schubertových piesní) dostáva v júli roku 1818 za učiteľa hudby do rodiny grófa Jána Karola Eszterházyho (vtedajšieho majiteľa Železoviec, ako jedného

z viacerých sídiel), ktorej centrum bolo v Galante. Býval v inšpektorskom domčeku neďaleko kaštieľa. Ako domáci učiteľ muzikálne nadaných grófskych dcér (Márie a Karolíny) mal dost času na kompozíciu i prechádzky po okolí. Po päťmesačnom pobyte však odchádza do Viedne. Druhý raz navštívil Železovce v roku 1824, teda po šiestročnej prestávke. Oblubuje si slovenské i maďarské ľudové piesne, má rád vychádzky k Hronu, šum listia v korunách košatých stromov železovského parku a Sikenický mlyn s peknou mlynárkou, kde pravdepodobne vznikol námet pre piesňový cyklus Die Schöne Müllerin Franza Schuberta, ktorý zhudobnil na slová Wilhelma Müllera po návrate do Viedne. U Eszterházyovcov nachádza už mladé dámy, v dôsledku čoho sa z vyučovania stávajú rodinné koncerty, ktoré ešte väčší podnecujú k tvorbe. Schubert nejaký čas v Železovciach ešte ostáva, no chorľavie — a v roku 1824 natrvalo odchádza do Viedne.

Obyvateľstvo Železoviec sa už dve desaťročia usilovalo o otvorenie Pamätnej izby skladateľa. Uskutočnilo sa až 27. VI. 1970 z iniciatívy Mestského národného výboru za pomoci ONV. Kaštieľ uprostred krásneho železovského parku nesúceho skladateľovo meno, v ktorom je od roku 1969 i jeho busta, slážiava za sídlo oddychu, pestovania kultúry a hudby. V najbližšej budúcnosti sa plánuje jeho renovácia.

Prednáška dr. Hrabussayho priblížila Franza Schuberta z mnohých strán. Život a jeho etapy: detstvo, prostredie domova, konvikt, roky pomocného učiteľstva pri otcovi, zoznámenie sa s Eszterházyovcami, železovské pobyty, jeho tvorbu na Slovensku i ostatné závažné skladby celoživotného diela.

Účasť na prednáške a Schubertovskom koncerte komorného orchestra Collegium musicum posoniense pod vedením umeleckého vedúceho Júliusa Kowalského bola priam prekvapujúca. Mládež (žiaci ôsmych, deviatych tried slovenského i maďarského gymnázia) naplnila celú sálu a s napätou pozornosťou sledovala každé slovo — každý tón.

Druhá časť seminára pokračovala v Leviciach, z ktorej zúčastnili prednáška dr. Jozefa Laboreckého na tému: Joseph Haydn a Slovensko. Zamerail sa v nej na vývoj klasicistického slohu, na viedenskú školu a jej predstaviteľov, s osobitnou pozornosťou venovanou Haydnovi, jeho vzťahom k Slovensku, k Bratislave i celkovému významu jeho tvorby. Nasledoval koncert z Haydnovej tvorby.

DANA JAKUBCOVÁ

Pred dva a pol rokom prišiel Hudobný život (v 2. čísle II. ročníka) informáciu o melografe — samočinom zapisovači hry na klavíri alebo na iných klavesových nástrojoch. O niečo neskôr (v máji 1970) o melografe — vynáleze Milana Vokroja z Písku — vysielala krátky šot pražská televízia. Je zaujímavé, že táto novota si všiml len na Slovensku: jedna z autorit v odbore hudobnej akustiky doc. dr. Miroslav Filip, CSc. napísal podrobný (a veľmi kladný) posudok — odporúčanie (k nemu sa pripojil vedúci hudobného oddelenia Slovenského národného múzea dr. Ivan Mačák) a o praktické využitie vynálezu sa začal zaujímať vedúci bratislavskej skupiny Collegium musicum, Marián Varga. Hádik je však v tom, že táto pozoruhodná novinka zatiaľ ignoruje čs. priemysel — hoci jeho výroba by podľa výpočtov nebola dražšia než výroba štandardných magnetofónov a že by sa ňou šírilo ďalším kanálom dobré meno Československa (nehovoriac už o tom, že by melograf mohol znamenať pre našu ekonomiku nie zanedbateľný ekonomický prínos v zahraničných valutách). Dočkáme sa toho, že náš priemysel táto šancu využije — alebo budeme čakať, kým niekto iný v zahraničí objaví čosi podobné?!

IGOR VAJDA

Na čom pracujete?

...odpovedá zaslužilý umelec dr. Štefan Klimo, riaditeľ Lúčnice.

Hneď po vystúpení s celovečerným programom v Primaciálnom paláci na zväzovom koncerte, kde som uviedol s Lúčnicou ako novinky skladby: Arcadeltovu — Il bianche e dolce cigno, cyklus ženských zborov P. Ebena, ďalej nové úpravy ľudových piesní od D. Kardoša a A. Zemanovského, prichodí mi pripraviť zbor Lúčnice na medzinárodnú súťaž do Anglicka (Middlesbrough). Zúčastňujeme sa súťaže v troch kategóriách (ženský zbor, malý miešaný zbor a kategória ľudových piesní), a tak ku tejto príležitosti študujeme Sukove ženské zbory, Schubertovu skladbu ako porotou určený povinný zbor a zdokonaľujeme osvedčené repertoárové skladby zo svetovej literatúry. Po vystúpení na Slačici mal by som si v auguste trochu oddýchnuť, lebo potom nás čaká zodpovedné vystúpenie s celovečerným programom na celoštátnom festivale súčasnej zborovej tvorby v Jihlave. Tu by som už konečne chcel splatiť svoj dlh a uviesť skladbu Ilju Zeljenku, napísanú pre Lúčnicu. Ďalej bude treba pripraviť aj nové skladby, ktorých predvedenie nám zverí programová komisia. Potom sa nám ukazuje možnosť zájazdu do Francúzska, čo si vyžaduje tiež osobitnú prípravu. No to hlavne, čo mi leží na srdci, je 25. výročie založenia Lúčnice, ktoré oslávime v budúcom roku. Do tohto jubilejného programu pripravujem premiérové novinky — a to znamená študovať texty vhodné na zhudobnenie pre zbor, a potom spolupráca so skladateľmi, možno i s takými, ktorí sa ešte v programe Lúčnice nevyskytli. Okrem toho mám na starosti prípravu nových stanov Zväzov slovenských skladateľov — a tak mám možnosť precvičiť si aj svoje právnické vedomosti.

Predstavuje sa: Viktória Stracenská

Po absolvovaní klavíru na hudobnej škole obrátila svoju pozornosť na štúdium spevu. Jej prvým pedagogom bol v Prešove Gabriel Popovič, ktorý ju úspešne pripravil zvládnuť skúšobné podmienky bratislavskej VŠMU, kde študovala v r. 1965—1969. Absolvovala ako žiačka doc. Anny Korínskej úlohou Dony Anny v Mozartovom Don Juanovi a piesňovým polorecitatálom. V r. 1968 sa zúčastnila na medzinárodnej Bachovej súťaži v Lipsku, v r. 1970 v Bukurešti na súťaži Georgea Enescu. V obidvoch súťažiach postúpila do druhého kola a získala čestné uznanie. V školskom roku 1970—71 študovala postgraduálne na Hochschule für Musik und darstellende Kunst vo Viedni u známeho skladateľa prof. Roberta Scholuma. V súčasnosti pôsobí ako asistentka spevu na Hudobnej fakulte VŠMU.

Už počas štúdia sa orientovala na koncertný spev a pedagogickú činnosť. Možnosť štipendijného postgraduálneho štúdia vo Viedni využila práve k špecializácii sa na koncertný spev. Znášobila tu svoj piesňový a oratoriálny repertoár. Okrem toho mala vo Viedni príležitosť hospitovať u niektorých vokálnych pedagógov, možnosť navštevovať viedenské operné podujatia a početné koncerty, na ktorých sa v minulej sezóne vystriedal rad špičkových svetových spevákov. Okrem práce na vokálnej katedre Hudobnej fakulty VŠMU pôsobí tiež ako hlasový poradca Speváckeho zboru slovenských učiteľiek, ktorý sa utvoril vlni a pracuje pod vedením Eleny Šarayovej-Kováčovej. Po návraťe z Viedne si ju všimol Slovenský koncert a umožnil jej niekoľko koncertných vystúpení — polorecitály: v Prešove, v Rajec-kých Tepliciach, v Piešťanoch a v Spišskej Novej Vsi. Pre fonetiku Čs. rozhlasu v Bratislave nahrala rad piesní od H. Wolfa, J. Brahmsa a G. Mah-

lera, ktoré boli veľmi kladne hodnotené.

Charakteru Stracenskej hlasu veľmi konvenuje romantický piesňový repertoár (Dvořák, Wagner, Brahms). Veľmi rada interpretuje tvorbu barokových skladateľov, vie si však nájsť vzťah aj k modernej súčasnej tvorbe, pričom sa najradšej vo výbere repertoáru necháva ovplyvňovať textom.

V súčasnosti sa Viktória Stracenská pripravuje na študijný pobyt v Kijeve.

-žk-

TICHONA NIKOLAJEVIČA CHRENNIKOVA

národného umelca ZSSR, významného predstaviteľa sovietskej kompozičnej školy a generálneho tajomníka Zväzu sovietskych skladateľov sme v pomerne krátkych časových intervaloch privítali v Bratislave dvakrát: zhodou okolností, ako interpreta vlastných kompozícií. Po I. klavírnom koncerte predstavil sa publiku Pražskej jari i obecnosť v Bratislave ako sólista svojho II. klavírneho koncertu. Využili sme jeho bratislavský pobyt na krátky rozhovor.

V poslednom čase ste napísali dve opery — Frol Skobejev a Matka, husľový koncert, II. koncert pre klavír, ktorý sme mali možnosť vypočuť si aj v Bratislave... Kde nachádzate, popri náročnej a zodpovednej práci v sovietskom hudobnom živote ešte čas na tvorbu?

Je také čínske príslovie: Znalosť nadobudnuté v mladosti sú ako písmo vryté do skaly. Znalosť získané v staršom veku sú ako písmená v piesku... Študoval som v triede prof. Nejgauza, hrával som vtedy veľmi veľa. Skladateľská vášň zvíťazila, ale návyk virtuózneho techniky, ktorý nám všetkým prof. Nejgauz dal, zostal. Je veľmi dôležité, aby si mladí umelci brali so sebou do života čo najväčšie duchovné bohatstvo. Poznanie nikdy nie je prebytočným. Človek sa nikdy nemá uspokojovať, nemýšľať si, že vie už takmer všetko. Umelec, ktorý je spokojný so svojou tvorbou — stagnuje, a stagnácia znamená tvorivú smrť. Kedy hrám, kde nachádzam čas? Sú to poväčšine noci — najmä v týždňoch pred koncertom za nich intenzívne hrávam...

V Moskve vzniklo Experimentálne divadlo. Mala tam premiéru i vaša opera Mnoho kriku pre nič... Mohli by ste nám čosi povedať o tomto divadle, o jeho programe?

Operu Mnoho kriku pre nič som napísal už dávno, pre Vachtangovo divadlo. Teraz ju vlastne „oprášili“. Program experimentálneho divadla je zaujímavý: hrávajú tam novinky sovietskej hudby a tiež verejnosti doposiaľ neznáme operné diela starých ruských skladateľov. Pripravujú napríklad operu málo známeho Alexandra Bortňanského. Okrem toho študujú Sostakovičovu operu Nos. Šéfredaktor divadla Pokrovskij je mimoriadne múdry, nadaný a rozhladený človek. Už jeho prítomnosť v súbore je zárukou úspechu a veľmi podnecujúca v hľadaní rozmanitých foriem.

Na jeseň pripravujete Plénum sovietskych skladateľov, venované 55. výročiu vzniku ZSSR. Bude mať v programe čosi nové, neobvyklé?

Áno. Predtým sme na prehliadkach uvádzali novinky z jedného hudobného žánru. Teraz sa žánrová paleta rozšíri — obsiahne kantátovú, oratoriálnu, symfonickú tvorbu, ale predstaví sa i populárna hudba. Vo všetkých zväzových republikách prebieha teraz výber diel, ktoré odznejú na prehliadke.

Ako hodnotíte spoluprácu medzi Zväzom sovietskych skladateľov a našimi hudobnými vzťahmi?

Veľmi kladne. Teraz v júni podpísané dohody ešte väčšmi upresnia a prehĺbia naše kontakty. Chcel by som povedať, že spolupráca medzi hudobnými vzťahmi krajín socialistického tábora je vôbec dobrá. Zjednocuje naše kultúry. Významný je i fakt, že za generálneho tajomníka Medzinárodnej hudobnej rady jednohlasne zvolili predstaviteľa kultúry socialistickej krajiny — vášho dr. Mokrého. Je to samozrejme i pocta pre Slovensko! Ale veď — mladým národom patrí budúcnosť.

I. Krehňavá

Výber z kritik

Dňa 25. apríla t. r. po prvý raz vystúpil v Prahe v Dome umelcov orchester Štátnej filharmónie z Košíc so svojim šéfidrigentom Bystrikom Režuchom, s dielami I. Paríka, J. S. Bacha, J. Haydna, J. Grešáka a R. Straussa. (O koncerte sme písali v 9. č. HZ.) Reakcie na predstavenie sa ŠF boli pozitívne nielen zo strany publika, ale kladné boli aj kritiky pražského koncertu, z ktorých výber uvádzame:

SVOBODNÉ SLOVO, 3. 5. 72

...O to väčšmi prekvapilo, že je to orchester predovšetkým zvukovo bohatý a tvárny, ktorý pri svojom prvom pražskom vystúpení pod vedením svojho šefa B. Režuchu sa mohol odvážiť prísť s programom, kde vedľa dvoch novínok slovenských skladateľov... dokázal sa s plným úspechom vyrovnat i s takými úlohami, ako bola Haydnova Symfónia č. 102 —

a na druhej strane náročná Straussova symfonická báseň Don Juan... B. Režucha je dirigent, ktorý zrejme vie s orchestrom pracovať, vie čo chce a dokáže to tiež realizovať. Je neokázalý, presný, ťažisko svojej práce vkladá iste predovšetkým do skúšok. V Straussovi by sme si boli želali viac vzletu, ale predvedenie ostatných skladieb malo úroveň, ktorá vzbudzuje rešpekt. Ps

Práce, 19. 5. 72

...Pre pražskú premiéru bol program zvolený náročne a v akustických podmienkach telesu neznámych vyznel zvlášť znamenite. Dirigent Bystrík Režucha chcel zrejme svoje teleso ukázať pražskému publiku z rozmanitých uhlov a najlepšie sa to Košičanom vydarilo v ukážkach zo súčasnej tvorby a v Bachovom čembalovom koncerte. Tam si jadro sláčikovej skupiny v ničom nezdalo s renomovanými komornými orchestrami (ako sólistka excelovala Zuzana Růžicková)... a potom najmä záverečná Améby Jozefa Grešáka predviedli reprezentatívne. Bola to ďalšia manifestácia zámerov mladého telesa: čo najlepšie slúžiť mladšej slovenskej hudobnej kultúre v jej celku.

(ca)

V novej funkcii

Koncom tohtoročnej koncertnej sezóny, v predvečer Pražskej jari veľkú pozornosť vyvolala správa, že šéfdirigent Slovenskej filharmónie, zaslaný umelec LADISLAV SLOVÁK preberá vedenie jedného z najznámejších a najprominentnejších československých orchestrov. V rozhovore by sme radi čitateľom priblížili nielen okolnosti, za ktorých majster Slováč novú funkciu prevzal, ale aj umelcove ďalšie pracovné plány.

Ako prišlo k vášmu menovaniu za šéfdirigenta Symfonického orchestra FOK? Podnetný bol v tomto prípade FOK, ktorý ma o prevzatie funkcie požiadal. Podstatnú úlohu tu samozrejme zohrala kvalita mojej práce. Tá je totiž ďaleko lepšie hodnotená v pražských orchestroch. Som napríklad stálym hosťom Českej filharmónie — a treba povedať, že tam nie je ťažké dirigovať prvý koncert, ale je rozhodne ťažké dirigovať dvadsiaty a ďalšie. Koniec-koncov, ako prvý slovenský dirigent som absolvoval dva zájazdy s Českou filharmóniou a ako prvý Slováč som mal príležitosť nastudovať so súborom pražského Národného divadla operu (Grécke pašie B. Martinů), ktorú podnes dirigujem a v Barcelone sme s ňou mali veľké úspechy. Veľa nahrávam zo svetového repertoáru aj s Pražským rozhlasovým orchestrom — a azda nebude nezaujímavé, že aj tu ma požiadali o prevzatie vedúcej funkcie, ale v tom čase som sa už zaviazal FOK-u. Súbor týchto okolností zrejme rozhodol o tom, že po odchode doterajšieho šéfdirigenta dr. Smetáčka do dôchodku ma povolali na jeho miesto. Som teda v histórii pražských orchestrov prvý slovenský dirigent, ktorý sa stal šéfdirigentom.

Čo vás osobne podnietilo a prečo ste sa rozhodli pre tento krok?

V podstate som nemohol odriecť: funkcia znamená veľkú zodpovednosť, ale je aj poctou. Postavenie orchestra FOK je v republike známe. A z tohto hľadiska, z hľadiska umeleckého je to pozitívny krok smerom k lepšiemu rozvíniu mojej práce. A konečne, dnes ani vo svetovom merítku nie je nič zvláštne, ak dirigenti zastávajú dve vedúce pozície.

Aké zmeny môžu, alebo aj nastanú v Slovenskej filharmónii?

Chcem predovšetkým povedať, že v Slovenskej filharmónii zostávam v plnom úväzku a dvojtretinový úväzok preberám

Snímka: Z. Mináčová

v Symfonickom orchestri FOK. Pokiaľ ide o možnosť zmien, som presvedčený, že môžu viesť iba k lepšiemu. Počet koncertov, ktoré mám v úväzku v FOK som predsa realizoval aj doposiaľ, iba s rozličnými telesami. Teraz sa budem venovať iba dvom orchestrom. Chcel by som prispieť k čo najužšej spolupráci a k čo najhlbšiemu prelínaniu sa hudobných kultúr oboch našich národov. Ako príklad môžem uviesť hneď môj vstupný koncert, na ktorom budem dirigovať IX. symfóniu L. van Beethovena, a na ktorom bude spolupúčinkovať Slovenský filharmonický zbor. Bude treba oboznámiť českú verejnosť aj s mladými slovenskými dirigentmi, so sólistami (pravda, aj opačne) — k čomu bude teraz dosť príležitostí. A nie v poslednom rade mi ide aj o vzájomnú výmenu v súčasnosti bohatej skladateľskej tvorby.

Máte špecifické umelecké plány v súvislosti s FOK?

Sú vyjadrené v dramaturgickom pláne pre budúcu sezónu a v perspektívnom pláne na najbližšie tri roky. Jeho hlavné črty môžem v stručnosti zhrnúť do týchto bodov: metodická práca s orchestrom, akcentovanie štýlovej rozmanitosti, pestovanie súčasnej českej a slovenskej hudby a rozšírenie hudobnej palety s prihliadnutím na obecnosť.

Myslíte si, že bude možné rozdeliť si prácu tak, aby hráči oboch orchestrov mali pocit, že sa im venujete bezo zvyšku?

Uvedomujem si, že to bude pre mňa ohromná záťaž, budem v Prahe aj bývať a času nebude nazvyš. Záleží mi však na tom, aby som mohol urobiť kus dobrej práce aj na teritóriu Prahy, ktorá je v tejto oblasti koniec-koncov medzinárodným centrom.

Pri Zväze slovenských skladateľov prednášom vznikla Komisia mladých interpretov a jej vedenie zverili vám. Mohli by ste povedať, čo podnietilo vznik tejto komisie?

Vychádzajúc z uznesení XIV. zjazdu KSC má Zväz za úlohu starať sa o mladých umelcov a primknúť ich ku sebe. Chceme: 1. vychovávať veľmi dobrých umelcov-interpretov a poskytnúť im širší priestor pre ich činnosť; 2. chceme im dať príležitosť zúčastňovať sa rôznych festivalov a študijných ciest; 3. chceme ich pripravovať na umeleckú dráhu tak, aby v budúcnosti boli schopní prebrať naše úlohy.

Aké sú perspektívne plány a úlohy komisie?

Stretávame sa na schôdzach, ktoré majú zataň organizačno-informatívny ráz. Treba povedať, že naši budúci interpreti pristupujú k veci iniciatívne a okrem množstva svojich problémov predkladajú nám aj nemenej podnetov.

Uskutočnil sa výber do komisie na základe určitých kritérií?

Možno to zatiaľ nazvať klubom mladých. Ide v podstate o mladých umelcov, ktorí už pred verejnosťou vystupovali alebo vystupujú, ale do Zväzu slovenských skladateľov ešte nevstúpili.

S predhádžajúcou témou nášho rozhovoru — práca s FOK — súvisí otázka: ostávajú aj naďalej vedúcim Komisiu mladých interpretov pri ZSS?

To je otázka, či budem vládnuť aj naďalej plniť túto úlohu. To sa však vyrieši na zjazde ZSS. Potom budeme mať v tejto veci jasno. INGE ŠÍŠKOVÁ

Slovenský recitál

Počas Pražskej jari som mal príležitosť v Organovej sieni Domu umelcov vypočuť si celovečerný recitál slovenského klaviristu Mariána Lapšanského, v súčasnosti poslucháča IV. ročníka pražskej AMU v triede vedenej prof. J. Panenkom.

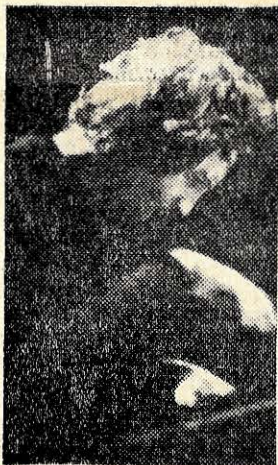
Tento húževnatý, skromný mladý umelec opätovne potvrdil, že svojou sústavou, starostlivosťou a dôkladnou prípravou sa vypracoval medzi špičky svojej generácie, nielen v slovenskom, ale i v celostátnom meradle. Lapšanského hru charakterizuje vyrovnanosť sa so štýlovou i technickou problematikou interpretovaných diel. V Prahe veľa získal pri obohacovaní svojho registra dynamických a farebných prostriedkov ako i v nadobudnutí určitej prirodzenosti a uvoľnenosti svojho prejavu. Ak by sme ešte niečo od neho mohli v budúcnosti očakávať, aby sa zdokonalilo, tak by to malo byť v prvom rade intenzívnejšie zapojenie sa jeho individuality do hry.

Úvodná, málo známa Sonáta fis mol op. 26 Muzia Clementiho bola pre Lapšanského prostriedkom na demonštrovanie príkladnej sebadisciplíny, elegancie, vyhrúsenosti detailov, perfektnej techniky, priehľadnosti faktúry a dôkladne zdôžneného štýlového prístupu. Hoci Chopinovú sonátu h mol, op. 58, stavebne i po stránke technickej zvládol Lapšanský nanejdúš suverénne, predsa len by sa žiadalo sústredenejšie vniknutie do citového bohatstva a do poézie jej obľahu. Umelcov viac k odosobneniu inklinujúci prejav z programu celého večera pomerne najmenej korešpondoval s bohatstvom fantázie chopinovského štýlu.

Veľký pokrok a zvrútenie prejavu sme museli konštatovať u Ravelových Zrkadiel, ktoré sme počuli už aj na marcovej prehliadke mladých klaviristov v Piešťanoch. Uvoľnenosť prejavu, bohaté tieňovanie dynamiky — popri perfektnom technickom vypracovaní potvrdili, že tento umelec sa neuspokojuje s dosiahnutými metami, ale intenzívne pracuje na vylepšovaní svojho repertoáru i ďalej. Skvelé virtuózne možnosti Lapšanský potvrdil bravúrnym, na technickú a dynamickú výdrž mimoriadne požiadavky kladúcim zvládnutím Toccaty op. 11 od Sergeja Prokofieva.

VLADIMÍR ČIŽIK

Varga nielen beatový...

(Dokončenie z 1. str.)

nej súčasnosti do eklektizmu, ktorý nám teraz v slabom odvare ponúka celé kvantá amateristického „umenia“. V tejto súvislosti by som spomenul aj renesanciu rock and rollu, ktorá, žiaľ, je tiež určitým prejavom dekadencie. Sú to však príznaky momentálne a dočasné. Na budúcnosť sa pozerám zo zorného uhla optimistu.

● Ako sa s týmito momentálnymi, pomerne neradosťnými faktami vyrovnávaš ty, ako beatový hudobník?

Dúfam, že nestratím „pôdu pod nohami“, pretože som sa ničomu neupisal. Ak som sa pre niečo definitívne rozhodol, tak potom pre hudbu v širšom slova zmysle, a nie iba pre jeden jej výsek. Spôsobuje mi radosť každodenné stretávanie sa so širokým hudobným materiálom, ktorý má v sebe utajené takmer bezhraničné možnosti spracovania. Treba ho len dokonale spoznať, a naučiť sa z neho ťažiť. To by som vrele odporúčal všetkým našim mladým skladateľom. Po niekoľkých rokoch svojej muzikantskej praxe som dospel k záveru, že by mi bolo skoro ľúto nevyužiť čo najplnšie spomínaný materiál nielen na polí hudby beatovej, ale tiež v iných jej oblastiach. Samozrejme, nemôžem sa venovať všetkým hudobným žánrom. Ale na mape svojich plánov do budúcnosti predsa len vidím ešte veľa „bielych miest“, ktoré by som chcel v príhodnej chvíli vyplniť.

● „Piesne z kolovrátku“ a spolupráca s Pavlom Hammelom a Kamilom Peterajom na LP „Konvergenecia“ boli teda tiež snahou o vyplnenie jedného z „bielych miest“?

Do určitej miery áno. Žiada sa mi však pripomenúť, že k piesňovej tvorbe sa chcem vraciť stále ako k jednej z možností špecifického vyjadrovania sa, že teda toto „biele miesto“ nie je ešte vyplnené definitívne. Nakolko nemám vo vlastnej kapele možnosť realizácie takejto hudby, musím občas spolupracovať so svojimi kolegami. A napokon — nechcem sa obmedzovať iba na činnosť v Kolekciu Musicu.

● Komponuješ v súčasnosti aj skladby, ktoré by bolo možné zaradiť pod hlavičku „vážna hudba“?

Áno. Spolupracujem s filmom. Oproti „koncertnej“ vážnej hudbe prináša filmová hudba jeden dôležitý moment: možnosť okamžitého overenia si svojich koncep-

cií na zvukovom páse, a to dokonca i vo viacerých alternatívach. Pre tvorbu v tomto žánri boli pre mňa veľmi poučné rozhovory s majstrom filmovej hudby — Zdeňkom Liškom. Vážnu hudbu komponujem vlastne už od detstva a možno povedať, že cez ňu som sa dostal k hudbe beatovej. Momentálne pracujem na dychovom kvintete. Komorné zoskupenie drevených dychových nástrojov, ich zvláštna farebnosť ma lákajú k spracovaniu už za štúdia na Konzervatóriu.

● Dosť často sa spájajú do súvislosti pojmy „baroková polyfónia“ a „beatová hudba“. Je takéto kladenie do súvislosti skutočne „na mieste“?

Podľa môjho názoru má beat s barokovou polyfóniou a kontrapunktom spoločnú len akúsi motoričnosť. Ináč by sa dalo povedať, že obe tieto kategórie sa vyznačujú výraznou dynamickou povahou formy. Avšak v žiadnom prípade beatu nie je vlastná kontrapunktická, prípadne polyfónna kompozičná práca. Hoci tiež — napr. z Bachových fúg — sú nesporne veľmi zaujímavé, výrazné a nosné, predsa len ťažisko takejto skladby leží v samotnom jej spracovaní. Rovnako si aj beatový hudobník podobnú tému vyberie za účelom spracovania, tentoraz beatovej kompozície. Nie je tu teda dôležitá prítomnosť Bachovej témy, alebo témy ktoréhokoľvek iného autora. Chcel by som ešte podotknúť, že preberanie klasických tém nie je, ako sa mnohí mylne domnievajú, zľahčovanie si práce.

● V 3. čísle Melodie ma zaujal postoj Jiřího Černého, ktorý vo svojej recenzii na prvú LP Collegia doslovne píše: „Už v Prúdu býval Varga silnejší ve zvukomaleb a práci s motivem než ve stavbě celé písně.“ A na inom mieste: „...dvě stě let stará předloha Haydnova klavírního koncertu dává spolehlivý podklad pro stavbu nejlepší nahrávky alba...“. Nevieš, ale zdá sa mi, že tentoraz Jiří Černý buď zle vyjadril svoj správny postreh, alebo správne vyjadril svoj zlý postreh. Aká je tvoja mienka?

Nerád sa v podobných situáciách „obhajujem“, pretože dobrá kritika môže výkonnému hudobníkovi aj pomáhať a na mnohé veci upozorniť. Ale predovšetkým musí mať kritik ujasnenú problematiku kompozície. Nerád sa vystatujem, ale predsa len musím vyjadriť svoju hrdosť na moje „zvukomaliarske“ kvality, ktorých prítomnosť som si doteraz ani nevedomil. Necitím však, že by som bol naturalistom. Rovnako ma teší Černého kladné hodnotenie motivickej práce v mojich skladbách. Avšak som zároveň presvedčený, že dobrá motivická práca speje k dobrej formovej výstavbe. 200 rokov stará predloha Haydnova klavírného koncertu mi dala nanejdúš spoľahlivú tému pre výstavbu vlastnej skladby, ktorej formové kontúry sa vôbec nezhodujú s Haydnovým rondom. Na toto asi Jiří Černý zabudol.

● Zostaňme ešte chvíľu pri forme. Nevychádza táto len akosi náhodile, vďaka dlhým improvizáčnym úkonom?

Aj keď improvizácie do určitej miery deformujú tvar formy, nie sú to také deformácie, ktoré by ju celkom narúšali, alebo dokonca negovali. Tie úseky, ktoré obklopujú úseky improvizácie, sú totiž vopred fixované, pevne stanovené. Ide teda v podstate o tzv. malú aleatoriku, kde sa prvok náhody prejavuje iba na niektorých miestach, pričom základ zostáva nemeniteľný.

● Takže forma je čiastočne vätná. Prítomnosť malej aleatoriky zrejme kritici či recenzenti beatu neočaká-

vajú. Preto ti položím otázku, či sa ti zdá hudobná kritika v oblasti beatu odborne fundovaná do takej miery, že môže pristúpiť k serióznemu hodnoteniu skladby?

S kritikou je to zatiaľ problematické. Rýchly rozvoj beatovej i tanečnej hudby priniesol so sebou ohromné množstvo materiálu. K tomu sa pridružili sekundárny jav — kvantitatívny rast rodiny kritikov, a najmä veľmi mladých kritikov, ktorým často chýba najzákladnejšie hudobné vzdelanie. Kritika beatu vôbec stojí na vratkých nohách. Nedokázala dosiaľ vytvoriť určité estetické normy, nenašla ideál, ktorý by slúžil ako základ pre porovnávanie, ktoré je jednou z hlavných črt kritiky, vôbec. Na dnešnej úrovni dokáže kritika rozlíšiť horšie od lepšieho, prípadne žánrovo „škatulkovať“. Ale nachádzať korene kvality, na to ešte nenašla normu. Preto býva predmetom jej činnosti poväčšine „hodnotenie“ výkonov jednotlivých interpretov, alebo technickej kvality platní. O hudbe samotnej sa však zmieňuje najmenej. Každý kritik by mal preto prejsť serióznym hudobným školením, spoznať zákonitosti vývoja i

Na koncerte Collegia musica s F. Frešom. Snímky: L. Lauffová

hudobnú literatúru, aby mal vôbec odborný podklad, bez ktorého nie je možné výsledky jeho práce brať vážne. Myslím, že aj mnohé redakcie by mali od svojich dopisovateľov požadovať predovšetkým vzdelanie v odbore. Pretože len dobrá štylistika (ktorú môže upraviť aj interný redaktor) nevedie ku kvalite.

● Teda kritika je upriamená viac na interpreta, menej už na tvorbu a tvorcov. Tento fakt sa určite prejavuje aj u obecnosti. Pociťuješ to aj ty sám?

Myslím, že áno, že dokonca dosť výrazne. Populárni sme vlastne my. A tomuto javu je spočiatku podriadená i konzumácia našej hudby. Avšak z tejto skutočnosti plynú i isté „výhody“: do určitej miery môžeme obecnstvu vnútiť svoj hudobný ideál. Autori tanečných piesní by si mali uvedomiť, že disponujú obrovským kapitálom, ktorý predstavuje popularita interpretov. Celou svojou prácou by sa mali snažiť vytvárať oazistné kvality, pretože popularita interpretov je garanciou toho, že nielen naivné „hity“, ale i hudba spĺňajúca vyššie umelecké kritériá bude poslucháčmi prijatá. Stávať na tomto jave, znamená vychovávať najširšie vrstvy poslucháčov. Zhovárala sa DAGMAR KOVÁŘOVÁ

Scéna z 1. časti bystrickej inscenácie baletu Keď srdiečko pobolieva: mladá dvojicu predstavujú M. Cabanová a P. Lukáč. Snímka: K. Miklóši

Keď srdiečko pobolieva

Nestáva sa často, aby symfonické skladby slúžili ako podklad pre baletné stvárnenie. Ak sa tak stane, je to obvyčajne vtedy, ak má hudba dostatočné inšpiračné momenty, ktoré podnecujú pohybových tvorcov k realizácii.

Takto to bolo i na minuloročnom jubilejnom koncerte k 60-tinám národného umelca JANA CIKKERA v DJGT v Banskej Bystrici, kedy baletné stvárnenie časti Slovenskej suity (Sivé očka, biele líčka) dalo podnet k jej pretaveniu do pohybu. Umelecké vedenie DJGT „prípojilo“ k Slovenskej suite, op. 22, ďalšiu skladbu — Spomienky (op. 25 z roku 1947) a baletný tvar týchto skladieb divadlo premiérovalo pod názvom Keď srdiečko pobolieva (20. 5. t. r.).

Balet v dvoch dejstvách obsahuje dva samostatné výjavy, v ktorých je obsiahnutá základná myšlienka Cikkerovej hudby: láska k prírode a k človeku. Prvá časť (Spomienky) sa skladá z troch obrazov. Je to symbolika večného zápasu dobra a zla. Mladá dvojica prežíva šťastné chvíle lásky, ktoré naruša nepokojný sen dievčiny: na príkaz ženíchovej matky sa mladí nemôžu zobrať, lebo dievčina je chudobná. Šťastné prebudenie a radosť zo svadobného rúcha zaháňa predstavu zlých vízií, ktoré sú v hudbe vlastne autorovým protivojnovým hlasom. Hlavné postavy (mladú dvojicu tancujú Miroslava Cabanová a Pavel Lukáč) v ľahkom a nežnom prejave zvýraznili práve krehkosť a mäkkosť Cikkerovej hudby. Dynamický tretí obraz bol pôsobivý, oproti nemu však pomalé časti vyzneli dosť staticky.

Druhá časť predstavenia patrí obrazu života slovenských mládenčov a diev, ich smútkom a radosťami, tak ako to ponúka hudba Slovenskej suity. Jednotlivé časti suity majú svoju adekvátnu podobu v pohybe, ktorý má nielen podobu baletnú, ale i štylizované ľudové — či už ide o koscov na lúke a šibalstvá pastierika. (Mária Bělová — časť na Zelenej lúke), či lásku mladých (Moja milá, kde si?), pôsobivý prejav lásky, ktorú čaká rozlúčenie (Sivé očka, biele líčka — výborne stvárnil M. Trégerová

a F. O. Bernatík), smútok mladých diev nad odchodom ich milých — regrátov (Keď srdiečko pobolieva), či radostnú pohodu zo stretnutia (Jano, Jano, ty si zbojník!), ktorá vyúsťuje v temperamentný tanec na hudbu Valašského tanca z opery Juro Jánošík.

V oboch častiach sa striedajú dynamické a lyrické obrazy, ktorých výraz je najpôsobivejší v Slovenskej suite, kde radostná atmosféra všetko rozveselí a roztancuje.

Pohybové stvárnenie dvoch symfonických skladieb Ján Cikker pripravil choreograf F. O. Bernatík. Poznanie drobných výrazových nuans Cikkerovej hudby dalo pečať aj pohybovému prejavu. Jeho práca sa neopiera o čistý klasický baletný štýl, nie sú to však ani folklórne tanečné kreácie, ale vzdušný pohyb, opierajúci sa o základy baletu, popretkávané folklórnymi tanečnými prvkami, ktoré majú prevahu hlavne v dynamických častiach. Táto forma prejavu je nielen prístupná, ale aj vhodná pre taký baletný súbor, aký je v DJGT. K tomu bola prispôbená aj práca hosťujúcej Ing. arch. Jany Krivošovej, ktorá riešila kostýmy aj scénu (nesie sa v duchu jednoduchosť, prevláda biela a žltoranžová farba). V prvej časti — na jednoduchej a dôvtipnej scéne — dáva vyznieť ľahkým odevom, ktoré zodpovedali častiam slovenského kroja. Druhá časť sa odohráva na scéne, ktorej chýba viac jas, najmä na pozadí a výraznejšie folklórne prvky v krojoch mladých dievčat. Orchester pristupoval k práci na Cikkerovej hudbe veľmi zodpovedne. So súhlasom skladateľa, dirigenta A. Buranovského rozšíril obsadenie orchestra najmä v Spomienkach (pôvodne pre 5 dychových nástrojov a sláčikový orchester) a k obom symfonickým skladbám (kvôli gradácii) pridali Valašský tanec z opery Juro Jánošík. Obe skladby — Spomienky i Slovenská suita — pre svoju nežnosť a slovenský kolorit sú vďačným partom pre hudobníkov, čo bolo vidieť aj na dobrom výkone orchestra.

Eva Michalová

Estetická výchova

Nad jeanou sezónou

Skupina Hudobnej mládeže (HuMl) pri Gymnáziu a SVŠ v Trnave dosiahla v školskom roku 1971/1972 prenikavé úspechy na poli kultúrnej činnosti. Úroveň celovečerných koncertov, ktoré v spolupráci s tajomníčkou HuMl Slovenska Emiliou Klimovou pripravila pre svojich členov, ďaleko presiahla miestny rámec. Podujatia tohto druhu sú totiž medzi našou stredoškolskou mládežou ešte stále skôr vzácnou výnimkou než pravidlom.

Činnosť skupiny sa riadila podľa celoročného plánu. Začali sme ju v septembri voľbou nového výboru. Dária Kovačovičová, študentka III. ročníka, referovala o svojich zážitkoch z I. čs. tábora HuMl v Chebe (júl 1971). Na prvom zasadnutí sme prejednali novú organizáciu koncertov. Starý systém rozpredaja jednotlivých lístkov sme nahradili permanentkami na celý cyklus.

Otvárací koncert bol 8. októbra 1971 v divadle. Privítali sme na ňom vzácných hostí — umelcov z Bruselu. Pre vnímavé duše mladých návštevníkov bolo neobyčajným zážitkom oboznámenie sa so starými hudobnými nástrojmi renesancie a baroka, ktoré už dožívajú zďešťa iba v múzeách. Precízna súhra a jemný dobový kolorit v skladbách starých majstrov presvedčili mnohých z tých, ktorí sa obávali slova „koncert, baroková hudba“, o neopodstatnenosti ich obáv. Nezabudli sme ani na tradičné pohostinstvo a malou drobnosťou sme nechali umelcom pamiatku na naše stretnutie. Bolo také krásne, že vedúci súboru a hráč na violu da gamba — pán Bauwens sa po koncerte poďakoval priamo publiku. Originálny zážnam podobného charakteru nám osobne zvečnil aj v našej význej kronike. Znie: „Barokový súbor je nadšený pobytom na Slovensku. Srdceňnosť prijatia, milota, vzácna ľudskosť

nás dojati a zanechajú nám nezabudnuteľné spomienky“.

Dňa 10. novembra sa členovia HuMl preukazovali permanentkami pri vstupe na koncert Bratislavského dychového kvinteta. Účastníkmi koncertu boli aj profesori Ev gymnázií Západoslovenského kraja. Okrem nových i starších autorov komornej hudby spoznali poslucháči aj menej známe dychové nástroje symfonického orchestra.

Dňa 18. februára, kedy ovení čerstvými vavrínmi z umeleckého turné na Kube zastali na pódii divadla členovia Slovenského komorného orchestra, činnosť III. ročníka koncertov HuMl v Trnave kulminovala. O koncerte sme podrobnejšie referovali v jednom z predchádzajúcich čísel.

Klavírný recitál Petra Toperczera s brilantným výkonom mladého umelca (13. apríla) bol najdostojnejším zakončením „koncertnej sezóny“. Hostami koncertu bola delegácia mládeže zo Spišskej Novej Vsi. Po koncerte sa v krátkej besede preukázal hosťujúci sólista aj ako neobyčajne inteligentný a kultúrny rozprávač.

Vysoká spoločenská úroveň jednotlivých večerov, na ktorých poslucháčov posvete hudby nesprevádzalo hovorené slovo, ale starostlivo zostavený programový bulletin, sa prejavila aj v správaní a oblečení mladých návštevníkov. Elegancia, pri ktorej nechýbali ani večerné toalety, vybrané chovanie — to všetko dodávalo týmto podujatiam lesk, šarm a pečať slávnosti.

Treba len dodať, že v súčasnom štádiu rozvoja kultúrnej socialistickej spoločnosti Slovensku už nepristane vytrvalé zaostávanie, ako tomu bolo v minulosti. Preto skutočnosť, že v Čechách dostalo hnutie HuMl svoj „úradný odpis“ so súhlasom Ministerstva kultúry už pred rokom, mala by byť burcujúcim stimulom pre SSHV a Ministerstvo kultúry aj u nás. JÁN SCHULTZ

Na margo jedného koncertu

Dňa 21. mája v Zrkadlovej sieni Primaciálneho paláca sa uskutočnil koncert z komornej tvorby súčasných českých skladateľov. Ako povedal v úvodnom prejave predsedu Zväzu slovenských skladateľov prof. dr. Oto Ferenczy, bolo to prvé podujatie, ktorým chce naša skladateľská organizácia pravidelne — živou interpretáciou — informovať slovenskú hudobnú verejnosť o súčasnom hudobnom dianí v Čechách a na Morave. Zväz českých skladateľov a koncertných umelcov si zas predšavzal organizačne zabezpečovať koncerty zo súčasnej slovenskej tvorby v Prahe.

Táto iniciatíva sesterských organizácií „hudobného frontu“ je opravdu chválnohodná. Veď v poslednom desaťročí sa vzájomné živé výmenné kontakty medzi českou a slovenskou hudbou nezdravo zredukovali. To, čo zaznievalo, predstavovalo len torzo spektra snažení na oboch stranách a vonkoncom nemohlo dať poslucháčom ani len približný obraz oboch prúdov sa rozvíjajúcich kultúr. Príčin tohto stavu bolo zrejme mnoho — od „objektívnych“ (organizačných) — ale i tam hlavnú úlohu zohrávajú ľudia, ich záujem či nezáujem! až po subjektívne. Nie je cieľom tejto poznámky ich analyzovať — hlavné je, že sa urobil prvý krok k náprave.

Program spomínaného koncertu bol zrejme do značnej miery podmienený výberom interpretov — myslím konkrétne

ne účasťou Pražského dychového kvinteta; vďaka nemu mohlo zaznieť Dychové kvinteto Lubomíra Zeleneho z r. 1969 a Sonata pre dychové kvinteto a klavír Oldřicha Flosmágy z roku 1970 (za spoliučinkovania Josefa Hálu). Medzi tieto dve ensemblové skladby boli zaradené dve cyklické klavírne diela — II. sonáta pre klavír od Lubomíra Bártu z r. 1961 a cyklus klavírných výrazových štúdií, op. 26 od Viktora Kalabisu Akcenty (z rokov 1966—1967); prvú predniesol Jan Marcol, druhú Peter Toperczer.

Nepokladáme za správne vyjadrovať sa k predvedeným skladbám — mohli by ísť totiž prinajmenšom o vyjadrenie, jednorázovej impresie. Poznamenáme iba, že štýlove predstavovali pomerne širokú paletu — nielen čo do vzájomnej konfrontácie, ale i pri porovnaní častí, ktoré ich vytvárali. Nemožno však obísť mlčaním zanietený výkon všetkých účinkujúcich — napriek pomerne slabo navštievenej koncertnej miestnosti (čo tvorilo príkrý kontrast k záujmu pražského publika na aprílovom koncerte zo slovenských skladieb — tam bola omnoho väčšia koncertná sieň plná!). Tento posledný fakt rozhodne nie je potešiteľný.

Čiastočná príčina väzí azda v oneskorení plagátovaní koncertu (stáva sa v poslednom čase už bratislavskou špeciálitou, že — s výnimkou koncertov Slovenskej filharmónie — sa objavujú zväč-

Zlatý Orfeus

impozantné

podujatie

medzinárodného

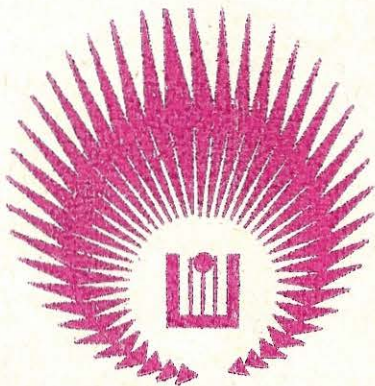
významu

8. medzinárodný

festival

populárnej

piesne

Keď pred ôsmymi rokmi v skromnom prírodnom divadielku na Slnčnom pobreží sa začal prvý ročník festivalu Zlatý Orfeus, málokto si vedel predstaviť, že tu vznikne také veľkolepé podujatie. Aby sme pochopili premeny, ktoré tu nastali, nesmieme byť zafažení asociáciami s Bratislavskou lýrou. Kým hneď

Muslim Magomajev

prvé ročníky Lýry postavili latku dost vysoko a odvtedy vývoj pokračuje len miernou evolúciou, v Bulharsku nastávajú zásadné kvalitatívne zmeny. Tiež nie sú osihoteným javom, ale úzko súvisia s celkovým vývojom v krajine. Len jeden príklad: za osem rokov existencie festivalu priamo na Slnčnom pobreží

vyrástlo asi sto nádherných hotelov a tak vlastne z ničoho vzniklo moderné turistické stredisko. Pravda, tento rozvoj ešte nie vždy ideálne harmonizuje s ľuďmi. Platí to i o niektorých pracovníkoch štábu festivalu: host tu musí zdolať niekoľko drobných nepríjemností, kým od príchodu dosiahne ubytovanie, získa vstupenky, pozvánky atď.

ORFEUS VERSUS LÝRA

Nenechajme sa týmito, síce nepríjemnými, ale okrajovými javmi pomýliť. Napriek ich existencii musíme konštatovať, že už sú za nami časy, keď prioritou Lýry voči Orfeovi bola mimo diskusie a keď sme Bulharom poskytovali pomocnú ruku pri ich prvých krokoch za medzinárodným uznaním. Pripomeňme si, že práve víťazstvo Lili Ivanovovej v súťaži o Zlatý kľúč r. 1966, ktorá bola v Bratislave, bolo prvým výrazným medzinárodným úspechom bulharskej populárnej hudby. Odvtedy sa bulharski interpreti presadili na mnohých medzinárodných pódiiach a vytvorili si vlastné efektívne prostriedky, pomocou ktorých môžu propagovať svoju tvorbu. Aký je teda súčasný stav? Zjednodušene povedané: Lýra má ešte stále na svojom konte výhodu väčšej tradície, kvalitnejšieho pracovného štábu, orchestra a ľah-

Mladí hudobníci na Bertramke

Počas apríla a mája bola už po druhýkrát Duškova súťaž hudobnej mládeže, ktorej sa zúčastnilo takmer 140 mladých hudobníkov, zväčša žiakov ľudových škôl umenia a konzervatórií. Tretina účastníkov bola mimopražských, a práve medzi nimi bol absolútne bodovo najvyššie ohodnotený trinásťročný fagotista Miloš Wichterle z Ľudovej školy umenia v Havlíčkovom Brode. Skoro takého vysokého bodového ohodnotenia sa dostalo klarinetistovi Františkovi Bláhovi z pľzenského Konzervatória. Účastník z najvzdialenejšieho mesta, flautista Jozef Sršeň z Ľudovej školy umenia v Ružomberku získal druhú cenu vo svojej kategórii. Veľkým prísľubom boli poslucháči pražského Konzervatória, najmä speváčka Zora Jehličková, huslista Čeněk Pavlík a hobojoyé kvarteto, ktoré viedol Jiří Hebdá.

Starostlivo spracované výsledky bodovania v všetkých súťažiacich ukazujú na veľký záujem a dobrú úroveň najmä u dychových nástrojov, zatiaľ čo v odbore spevu, ktorý bol ešte početnejšie obsadený, bola úroveň väčšiny súťažiacich pomerne nízka. Na súťaži sa zišlo tiež 24 komorných súborov, od dua po kvinteto, vcelku dobrej kvality.

Rozdelenie súťažiacich podľa vekových kategórií i vyčlenenie budúcich profesionálov do zvláštnych kategórií umožnilo i tým, ktorí sa chcú venovať hudbe iba ako svojej záľube, aby si mohli svoje schopnosti zmerať so seberoovnými.

Usporiadatelia súťaže (Mozartova obec v ČSSR) mali šťastnú ruku, keď ju umiestnili do nádherného prostredia pražskej vily Bertramky — pamätnej dvoma Mozartovými pobytmi. Vzdušná architektúra niekdajšieho sídla hudobnej rodiny Duškovcov bola dôstojným a inšpirujúcim rámcom novej tradície, rodiacej sa z nadšenia a obetavosti členov Mozartovej obce, ako aj mnohých umelcov a pedagógov, ktorí bez nároku na odmenu dávajú svoje umenie a skúsenosti tejto ušľachtilej akcii. —ms—

ša v poslednú chvíľu a aj to v nedostačujúcom množstve) — ale to platí len vzhľadom na stabilný okruh hudobných nádešencov (grupujúcich sa zväčša z radov študujúcej mládeže), ktorý zachraňuje reputáciu Bratislavy ako hudobného mesta najmä na komorných koncertoch. Neplatí to však o členoch Zväzu slovenských skladateľov, ktorí nielenže dostali vopred pozvánku s presným programom, ale i upozornenie na význam tohto podujatia. Napriek tomu ich tam prišlo iba zo dve-tri desiatky. A to je skutočne málo.

I keď je pochopiteľné, že nie všetci pozvaní sa mohli v danom termíne dostaviť, predsa len malá účasť členov organizácie, ktorá združuje profesionálnych skladateľov, interpretov a muzikológov na Slovensku, signalizuje zjavný nezaujímavý mnohých z nich o to, čo sa za hranicami SSR — v spoločnom štátom — na hudobnom poli deje. Ako keby mnohí z príslušníkov slovenskej hudobnej obce boli tak presvedčení o kvalite svojej práce, že nepokladajú za potrebné sa aspoň príležitostne pozrieť, „ako to robia inde“! Hoci je nepopierateľnou skutočnosťou, že umenie na úrovni vyrastalo vždy zo širokých kontaktov, začínajú sa mnohí u nás uťahovať do ulity svojho vlastného „ja“. Prípady koncertu z komornej tvorby súčasných českých skladateľov je len ďalším ohniskom v reťazi — ak sa hrá čosi z novej tvorby domácej i zahraničnej, vždy sa z radov profesionálov zide hŕstka tých istých ľudí. Ostatných to zrejme nezaujíma. Nejde o sebaklam vlastnej „dokonalosti“? —ra—

šej prístupnosti z väčšiny štátov. Orfeus má zasa veľkorysejšie finančné (najmä valutové) možnosti, takmer neohraničené ubytovacie kapacity, silnejší vývojový impulz, ako i najatraktívnejší magnet: more a dobré počasie.

Z doteraz uvedeného vyplýva, že je na čase, aby medzi oboma festivalmi sa odstránil určitý existujúci pocit rivality a vznikla úzka spolupráca, pre ktorú sú naozaj široké možnosti. Predovšetkým by sa mal konečne odstrániť najhlavnejší problém, a to časová kolízia (Orfeus sa končí 7. júna, čiže v deň, kedy sa začína Lýra). Ďalšie veľké rezervy sú v zlepšení vzájomnej kooperácie pri angažovaní zahraničných účinkujúcich a pri zjednotení postojov vo FIDOF-e a v iných medzinárodných organizáciách.

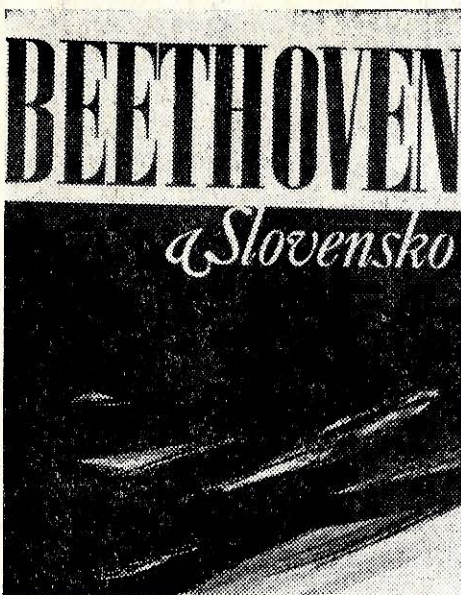
SÚŤAŽE A BULHARSKÁ ŠPECIFICKOSŤ

Obráťme však pozornosť k priebehu Zlatého Orfea. Jeho dominantu tvoria súťaže s dosť ťažko prehľadným systémom. Za hlavné považujú dve súťaže, a to autorskú súťaž o najlepšiu bulharskú pieseň (poradie určuje bulharská porota) a medzinárodnú súťaž interpretov (poradie určuje medzinárodná porota); ďalej sa vyhodnocuje i najlepšia interpretácia bulharskej piesne zahraničným

RECENZUJEME

Beethoven a Slovensko

Vydavateľstvo Osveta, n. p. Martin sa zaslúžilo o uverejnenie knižnej publikácie, ktorá si zasluhuje, aby o nej bola verejnosť informovaná. Jej názov — **Beethoven a Slovensko** — predstavoval výskumnú tému zvolenú pracovníčkou Hudobného oddelenia Slovenského národného múzea dr. Ľubou Ballovou. V podobe, v akej máme túmu dnes pred sebou, je spôsobilá, aby mohla vzbudiť záujem verejnosti. Hneď v úvode dostávame odpoveď, resp. informáciu — o priebehu textu overenú — o postupoch a hlavných zásadách koncepcie, keď dr. Ballová píše: „Predovšetkým sú to osobné kontakty Beethovena s priateľmi pochádzajúcimi zo Slovenska, ďalej jeho pobyt, resp. pobyty na Slovensku ako aj záujem o Beethovenovu hudbu, jej prijatie a rozšírenie na Slovensku“. To musí byť doložené faktami. Nimi je textová časť rozdelená na väčšie state: Bratislava, Dolná Krupá, Hlohovec, Piešťany, Ďalšie mestá a Mikuláš Zmeškal. Text priam hýri citátmi napríklad z osobných listov skladateľa, alebo z korešpondencie osôb, ktoré s ním boli v styku, z poznámok konverzačných zošitov, z dobovej tlače ako napr. z Pressburger Zeitung a venovaniami skladieb. Čitateľ má príležitosť oboznámiť sa s mimoriadne zaujímavým dokumentačným materiálom a zároveň si môže utvoriť reálny obraz o vzťahu veľkého skladateľa k Slovensku. Dozvedáme sa, že skladateľov jediný, skutočne dokázateľný pobyt na našom území sa datuje rokom 1796 a vzťahuje sa na Bratislavu. Dôkazom je Beethovenov list J. A. Streicherovi do Viedne. Všetko ostatné je už len pravdepodobnosť a možnosť. V tom zmysle vidíme i návštevu u Babetty Keglevichovej v Bratislave — autorka rozvíja úvahy nad možnosťou stretnutia s prof. hudby Heinrichom Kleinom, zakladateľom Beethovenovho

kultu v Bratislave. Mnoho dohadov krúži okolo. Dolnej Krupej, kde rodina Brunsvikovcov vlastnila kaštieľ. Rodina mala veľmi blízke vzťahy ku skladateľovi, ale či skutočne navštívil ich tunajšie sídlo v rokoch 1800, 1801, alebo 1806, na túto otázku nedostávame odpoveď. V Piešťanoch mohol vzniknúť povestný list „nesmrteľnej milie“ (citovaný v plnom znení), ktorého problematiku vyriešiť bude sotva komu dopriate. Autorka poukazuje na niekoľko momentov, ktoré zabraňujú kladnému riešeniu (dátovanie listu, meno adresátky, jeho vznik počas kúpeľného pobytu, miesto určenia je skryté za písmenom K., otázka možnosti odoslania listu). Posledné dve state Ďalšie mestá a Mikuláš Zmeškal sa v prvom prípade vzťahujú na nestovanie Beethovenovej hudby. Text sa ohraničuje na vymenúvanie a veľmi stručné popisovanie miest, kde sa venovala skladateľovi pozornosť. Stručnosť state je podmienená dvoma problémami, s ktorými sa dr. Ballová stretla v priebehu svojej výskumnej práce: „datovanie odtisov, ktoré neuvádzajú rok vzní-

Spieva Darina Laščiaková

(Ej, pod Roháčom žijem — Ej, ponáhľaj sa, šuhaj — Ej, zašli mu ovečky — Co to za veselie — Na kamenčku sedela — Už sme ovečky podojili — Povej, vetričku, poved — Zahrajte mi tichúčko — Čierná kura kráča — Zbojníková žena — Večernice)
© — OPUS, 1971

Po rokoch, kedy sme dychtivo objavovali svet folklórneho bohatstva a boli povdační za každé nové meno speváka, súboru, programu — ale aj filmu — zaoberajúcimi sa ľudovou tematikou, prišli časy, kedy si konzument začína vyberať, niekedy možno i preberať. Málokomu stačí kópia, hľadá sa buď umelecká stylizácia, alebo originalita — autentičnosť. Najst medzi týmito dvoma pólmi miesto pre speváčku Darinu Laščiakovú, je veľmi ťažké. Vychádza zo svojho — oravského, ktoré nezaprie výberom materiálu. Ale predsa len — jej podanie má v sebe stylizáciu, možno cieľavedomú, iste premyslenú aj počas rokov štúdia hudby, pôsobenia v rozhlase, možností poučenia sa na iných príkladoch. Tým nechcem povedať, že Darina Laščiaková je nepôvodná, alebo neoriginálna speváčka — práve naopak. Jej hlas je taký fascinujúci pôsobivý, že poslucháč má opäť a opäť dojem, že sedí pri prameni živej vody. Podarilo sa jej vniknúť do podstaty spevu oravských žien, získala od nich spôsob prednesu, citlivosť, ostré hrany autentického zjemnila

— mäkkosťou na farby bohatého hlasu. Vie jedinečne používať dynamiku, má vkusné vibráto, jemné glissando na konci hudobných fráz. A predovšetkým — po-

ku, resp. poznámku o prvom predvedení; zisťovanie pôvodnej proveniencie jednotlivých prameňov — čo môže slúžiť ako podnet pre oblasť hudobno-historického bádania. V tomto zmysle môže byť podnetná i osobnosť Mikuláša Zmeškala — veľmi blízkeho priateľa Beethovena. Dr. Ballová poukazuje na možnosť prostredníctvom prieskumu v rodine Zmeškalovcov osvetliť určitý kultúrno-historický úsek na Slovensku.

Zo spôsobu, akým je obsah publikácie prístupný a literárne podávaný, mohli by sme súdiť o jej určení pre prísne informatívne ciele. Že je kniha výpočtom všetkého toho, čo o Beethovovi a Slovensku vieme a predpokladáme, je dôsledok. Zo snahy chcieť informovať a zdelovať fakty zrejme vyplýva, že sa nestretávame s prípadným stanoviskom — a vyvodzovať polemické otázky je ponechané na čitateľa. V texte je odkazovaný na poznámky, jednak pod arabským číslovaním za každou staťou, jednak za textom pod názvom Prílohy pod rímskym číslovaním — čo sa napokon hneď „osvedčí“ ako malé dobrodružstvo, nakoľko aj v Prílohách nájdeme opäť odkazy na poznámky pod arabským číslovaním za touto uvedenou staťou. Teda treba mať dobrú vôľu k listovaniu, a tú odborník zrejme bude mať. Tým padlo rozhodnutie: kniha je určená v prvom rade pre odborníkov pracujúcich v oblasti hudobnej teórie (histórie a pod.), keďže obsahuje fakty o historických udalostiach. Okrem toho siahla dr. Ballová po literárnom štýle, ktorý pre laika nemôže byť príťažlivý, nakoľko mu chýba potrebná ľahkosť. Čo však bude zrejme príťažlivé pre „fanatikov“ (a obdivovateľov Beethovena), to bude, ako sme to už konštatovali na začiatku, množstvo mimoriadne zaujímavých citátov a obrazová časť publikácie, ktorá zahŕňa 72 čiernobielych a 16 farebných fotografií a fotokopí. Uvedením nemeckého prekladu textu (preklad J. Albrecht), ktorý je paralelne umiestnený popri slovenskej textácii — dôsledne v celej publikácii — sa zrejme pomýšľalo aj na záujem zo zahraničia.

V exkluzívne vybavenej väzbe, s atraktívnym obalom a vo vkusnej grafickej úprave Ing. arch. G. Turzu je kniha príťažlivá i na pohľad.

INGE ŠÍŠKOVÁ

zná svoje možnosti, netrápi sa s veselými piesňami, keď dobre vie, že najsilnejšia je v zádušných, baladických skladbách. Bez ďalšieho poctivovania: jej hlas má dušu. D. Laščiaková natoľko pochopila podstatu ľudového, že obrátením pôvodného sa jej spev dostal do polohy umeleckej stylizácie, pričom nič nestratil z pôzdie originálu. Práve naopak — ešte ju umocnil.

Na jednej strane gramoplatne sú piesne z Oravy v tradičnejšom sprievdnom rúchu. Druhá strana LP platne je novým pohľadom upravovateľa S. Stračinu. Skladateľ síce nechal speváčku v jej vlastnej podobe, ale inštrumentálne obohatil zaužívané postupy novými sólovými nástrojmi (klarinet, harfa), neobyčajnými pre ľudovú hudbu. Okrem toho používa na podčiarknutie nálady komorný orchester, ženskú spevácku skupinu, ba aj recitáciu v podaní sólistky — všetky za jediným cieľom: na umocnenie dramatického textu ľudových balád zo stredného Slovenska. Skladateľský prístup Stračinu (lebo tu už nejde o prosté úpravy) môže vyvolať nesúhlas, na druhej strane je to nový pohľad na spracovanie folklórneho materiálu, pohľad, ktorý si autor tak úspešne overil napr. v hudobno-tanečných kompozíciách.

Pestrá, náladu vystihujúca obálka s portrétom D. Laščiakovej, kvalitná zvuková realizácia gramoplatne v stereopredvedení bude iste lákadlom pre mnohých čitateľov folklóru i spevácky.

T. Ursínyová

Emil Dimitrov

spevákom. V prvej zo spomenutých súťaží odznie každá skladba dvakrát — najprv v podaní bulharských spevákov, potom zahraničných. V ďalšej súťaži speváci interpretujú jednu bulharskú a jednu zahraničnú skladbu podľa vlastného výberu. Zahraniční účastníci sa participovali na oboch súťažiach, na druhej strane poprední bulharskí speváci (Ivanovová, Godžunov, Karadoševová, Dimitrov a i.) sa zúčastnili len autorskej súťaže, kdežto v interpretačnej to bola viac-menej druhá garnitúra. Na Orfeovi — ako i na ostatných festivaloch — sa v súvislosti s autorskou súťažou vynára jeden problém: pri určovaní konečného poradia často prevažuje podiel interpretácie nad podielom skladateľa, čiže niekedy dochádza ku zámene posla s posolstvom. V Bulharsku je tento problém zvlášť aktuálny; každý kto sa vyzná v tunajšej situácii, správne predpokladal, že prvú cenu získala Lili Ivanovová, ktorá tu má takú pozíciu, že jednoducho nemôže byť v žiadnej súťaži na inom mieste (spievala skladbu Ruseva a Damjanova — Vtáča). V speváckej súťaži boli šance otvorené, a tu suverénne vyhrala Zdislava Sošnická, ktorú krátko po jej tunajšom úspechu sme mali možnosť počuť i na Lýre. V súťaži o najlepšiu interpretáciu bulharskej piesne zahra-

ničným spevákom zvíťazila Svetlana Rezanovová zo ZSSR.

Všetky súťaže a vôbec celý priebeh festivalu dobre odzrkadľoval špecifické chápanie populárnej hudby. Bulharské pôvodné skladby charakterizujú široko klenuté melodické línie. V aranžmáne je pomerne málo farebných odtieňov (väčšinou sa využíva celý inštrumentálny aparát, ktorý je k dispozícii), citlivejšia je práca s dynamikou, ktorá smeruje k patričnej patetickej vygradovanosti skladby. V textovej zložke sa objavujú najčastejšie tematické okruhy: láska k matke, dievčatu, introvertné city — ako osamelosť, šťastie, a najčastejšou témou vôbec je ospevovanie krás rodnej zeme. Inšpiračným zdrojom tunajšej populárnej hudby je jednak domáci folklór ako i umelá a ľudová piesňová tvorba ruská, francúzska a talianska. Len mierny vplyv má nemecká oblasť — a čo je dôležité, za okrajovú sa považuje i celá oblasť afroamerickej hudby. (Tento jav, samozrejme, opäť nadväzuje na širšie súvislosti bulharského kultúrneho povedomia; pripomeňme, že zo západných jazykov je tu francúzština rozšírenejšia než angličtina.) Tomuto koncepčnému zameraniu zodpovedá aj interpretačný ideál: cení sa najmä schopnosť vyjadriť širokú intenzívnu citovú škálu bez nad-

(Pokračovanie na 6. str.)

CANNES svetové stredisko hudobného obchodu

O povedomia mužov, ktorí sú poverení starostlivosťou o ekonomickú prosperitu hudby v mnohých štátoch Európy a aj v iných svetadieloch, čoraz väčšmi preniká meno MIDEM, ktorému Francúzi tak podrobne hovoria Marche Internationale du Disque et de l'Edition Musicale. Výsledky tohtoročného januárového MIDEM-u sú skutočne ojedinelé. Pôvabné prostredie Cannes privábilo sem tohto roku 645 spoločností, ktoré iba za nájom im pridelených výstavných priestorov v Paláci festivalu zaplatili 360 000 dolárov. V tejto čiastke je zahrnutá aj inzercia v oficiálnom bulletinu a denné informačné správy. Aby sme správne domysleli ekonomický dosah, musíme si uvedomiť, že sem tohto roku vyslali vyše 4300 delegátov zo všetkých kultúrnych významných štátov sveta. Tito hostia v tomto nákladnom stredisku Rivieri pobudli priemerne týždeň, pričom ich minimálne denné náklady boli 50 dolárov okrem dopravy. Tieto náklady teraz experti odhadli na sumu vyše 1 505 000 dolárov. Na mnohých medzinárodných veľtrhoch prevažuje ponuka a kupujúci je takmer vždy nedostatok. Cannes napopak bolo pri MIDEM preľudnené spoločnosťami a ľuďmi, ktorí hľadali nový materiál a nové talenty. Najväčšie svetové edičné firmy sa vôbec netajili skutočnosťou, že vlastne nemajú, čo by mohli úspešne predávať, že im chýbajú dobré výrobky, že nastal neočakávaný ústup zo slávy u mnohých dřívejších prominentov vo všetkých oblastiach reprodukčného umenia. Mnohí dokonca priznali, že sú tu iba na „postriežke“ a sústreďovali sa predovšetkým na získavanie nového materiálu so silnými komerčnými možnosťami...

Obchodne tu najsilnejšie zapôsobili 92 britských spoločností, ktoré mali veľkú propagačnú základu vo výstavných stánkoch. Ich výhodou bola

štátna podpora 900 dolárov na vybavenie stánku. Takúto podporu dostali aj niektoré americké spoločnosti, spolupracujúce s britskými spoločnosťami, ale za podmienky, že zisky z tejto spolupráce pôjdu do Veľkej Británie, a nie do USA. Toto ohraničenie vyplynulo zo skutočnosti, že v minulých rokoch niektoré americko-britské spoločnosti získali britskú štátnu dotáciu, ale finančné výsledky z MIDEM putovali do USA.

Centrum finančného záujmu MIDEM sa pochopteľne sústreďuje na festivalový palác, nemožno si však nepovšimnúť i ďalšie — vedľajšie záležitosti okolo MIDEM, ako sú veľké nočné gala predstavenia, ktoré umožňujú svetovosť z pódia festivalového paláca pre nové talenty — vďaka celoeurópskej i zámorskej spolupráci rozhlasu a televízie. V r. 1970 to zažil náš huslista Bohuslav Matoušek, laureát tohtoročnej súťaže Pražskej jari.

Od začiatku, od r. 1967 uskutočňuje prezident MIDEM-u Bernard Chevry ustavičné zmeny, zlepšenia. Pre tento rok si dokonca vymyslel tzv. „bláznivú noc“ hudby v letnom kasíne Palm Beach pre 6000 návštevníkov. A ako som sa dozvedel, pripravuje nové — a to značné zmeny i pre budúci rok. Rozširuje festivalovú budovu o susednú vilu Malmaison. Tohto roku tu mala zvláštnu výstavku Pioneer Electronic Corporation z Tokia, ktorá vystavovala svoje malé zázraky nových systémov stereo a miniatúrnych kaziet, ktorými hodia podnikať komerčný úpad do Európy. Treba povedať, že bola to práve technologická stránka hudobného priemyslu, ktorá sa stala najvýraznejšou základnou črtou tohtoročného trhu MIDEM.

— j. a. h. —

V meste Klin, 90 km od Moskvy, žil koncom minulého storočia Plotr Iljič Čajkovskij. Dom, v ktorom býval, neskôr zariadili ako múzeum, ponechávajú všetko v takom stave, ako to bolo za čias skladateľových. Dvakrát do roka, v deň narodenia a v deň výročia Čajkovského smrti prichádzajú sem najlepší sovietski interpreti a hrajú majstrovské diela. V Kline Čajkovskij napísal o. i. hudbu k baletom Spiaca krásavica a Luskáčik, ako aj Šiestu symfóniu „Patetickú“.

Organizácia pre súčasnú hudbu — GAUDEAMUS usporiadala v apríli t. r. v Rotterdame už po tretí raz Medzinárodnú súťaž interpretov súčasnej hudby. Súťažiaci si museli pripraviť hodinový program, zostavený z tvorby po roku 1920 a zahrnujúci aspoň dve diela z obdobia po r. 1950, najmenej dve skladby holandských skladateľov — a aspoň dve diela písané v tradičnej notácii. Veková hranica sólistov a súborov (do 9 členov) bola 35 rokov, výber skladieb i nástrojov voľný. Tohtoročnej súťaže GAUDEAMUS sa zúčastnilo 62 súťažiacich zo 16 štátov. Československo reprezentovalo duo manželov Höblingovcov z Bratislavy, ktorí postúpili do 2. kola a v ňom interpretovali Prokofievovu a Honeggrove kompozície. Víťazom rotterdamskej súťaže sa stal holandský basklarinetista Harry Sparnaay, ktorý sa na finálnom koncerte predstavil v skladbách Josa Kunsta a Mauricia Kagela.

„Najzávažnejším“ pokladom Hudobnej knižnice v Lipsku je Graduale antiphonarium, vážiace 25 kg. „Trpaslíkom“ naproti tomu sú Dávidove žalmy. Táto v r. 1708 v Amsterdame vydaná bibliofilská vzácnosť meria iba 10x5 cm. Lipská hudobná knižnica, ktorá má t. č. vo fondoch 91 000 zväzkov, zapožičala v uplynulom roku 22 000 diel a odpovedala na 2500 dotazov z 25 štátov sveta.

Náš zahraničný hosť

Snímka: M. Vaňová

Šesť otázok pre Pavla Kogana

Naším čitateľom a koncertnému publiku sú veľmi dobre známi vynikajúci predstaviteľia sovietskeho hudobného umenia — David Oistrach, Leonid Kogan a skladateľ Dmitrij Šostakovič. Všetci traja majú skvelých nasledovníkov nielen v žiakoch, ale aj v rodine. Najznámejší je azda Igor Oistrach. Ako dirigent sa začína presadzovať aj syn Dmitrija Šostakoviča — Maxim. No a nedávno sme privítali na Slovensku po prvýkrát azda najmladšieho predstaviteľa sovietskej husľovej školy, syna Leonida Kogana — Pavla. Dá sa povedať, že sa narodil už s husľami — veď otec aj matka sú aktívni sólisti. Pavol Kogan koncertoval v niektorých slovenských mestách ako sólista Koncertu D dur pre husle a orchester od P. I. Čajkovského a nahrával aj pre Slovenskú televíziu. Tu sme ho vyrušili a položili mu niekoľko otázok.

Aké boli vaše začiatky, a ktorý bol taký najvýraznejší úspech vo vašej doterajšej činnosti?

Na husľach som sa začal učiť od šiestich rokov u profesora Jankeloviča na Centrálnej hudobnej škole pri Moskovskom konzervatóriu. Na konzervatóriu som pokračoval u toho istého profesora. Teraz som poslucháčom IV ročníka. Za svoj najväčší úspech považujem I. cenu na medzinárodnej súťaži J. Sibella v Helsinkách.

Iste je dobrým pocitom byť synom takého slávneho umelca ako je váš otec. Nezdá sa vám, že by ste mali uľahčenú cestu na koncertné pódia?

Nie. Myslím si, že to nie je rozhodujúce. Dôležitý je výsledok môjho výkonu, a o tom rozhoduje publikum.

Hrávate spolu s otcom?

Hrávame často spolu koncerty J. S. Bacha, A. Vivaldiho, W. A. Mozarta, ktoré sme nahrali aj na gramoplatne.

Okrem hry na husľach sa venujete aj dirigovaniu. Chcete sa azda zapojiť do radu dirigujúcich sólistov, ako napríklad Rostropovič alebo David a Igor Oistrachovci?

Som v prvom rade huslistom. Mám rád hudbu. A preto, že na husľach sa nedá spoznať toľké kvantum diel, rozhodol som sa pre dirigovanie. Skúšal som hrať aj dirigovať súčasne. Dá sa to v komorných skladbách... ale nechcem byť dirigujúcim sólistom.

Vaše plány po návrate domov?

Čaká ma množstvo koncertov po celom Sovietskom zväze — v Moskve, v Leningrade v Rige a v iných mestách. V budúcnosti dvoch rokoch ma čakajú koncertné turné po Francúzsku, Taliansku, NDR a NSR.

Kedy vás uvidíme a počujeme v Bratislave?

Do Bratislavy mám prísť v októbri 1973. Veľmi sa teším. Páči sa mi vaše mesto, keď som sem prichádzal ani som neušiel, akú má bohatú hudobnú tradíciu.

IGOR DIBÁK

Zlatý Orfeus

(Dokončenie z 5. str.)

hľadu a relativizácie. Je pochopiteľné, že veľká časť zahraničných, a teda i našich spevákov nerezonuje s týmto ponímaním a preto i zo súťaží vychádza Československo dosť skromne.

TRIUMF MUSLIMA MAGOMAJEVA

Zo spevákov, ktorí vystúpili na Zlatom Orfeovi, bulharskému vkusu najväčšmi vyhovoval Muslim Magomajev: jeho recitál vyvolal v hľadisku neprestávajúce ovácie (koncert v ten večer trval do jednej v noci). Zapadá do vývojovej linky spevákov s opernou erudíciou, ktorí spievajú populárny repertoár (jeho spôsob štylizácie piesní pripomína najmä Maria Lanza). Repertoárovo vychádza čiastočne z pôvodných skladieb a k tomu základu pridáva kmeňové zahraničné skladby (zvlášť pôsobivé boli v jeho podaní Granada a titulná pieseň z

filmu Love Story). Prebrané skladby zásadne interpretoval v pôvodnom jazyku. Jeho vystúpenie takto okrem iného dokázalo, že návratnosť na národné tradície nemusí byť nevyhnutne vyjadrená kvantitatívnymi pomermi repertoáru. V rámci exhibičných koncertov veľký záujem vyvolali i vystúpenia ďalších veľkých osobností európskej scény. Salvatore Adamo bol síce hlasovo mierne indisponovaný, i tak však jeho spôsob prejavu výraznejšie konvenoval bulharskému obecenstvu, než o deň neskôr nášmu. Zážitkom bolo perfektné vystúpenie Angličana Tonyho Christieho, ktorý má predpoklady konkurovať svojim najznámejším krajanom — Jonesovi a Humperdinckovi. Príslušníkov Československej delegácie mimoriadne tešilo, že v tejto silnej konkurencii veľkých individualít i vystúpenie Karla Gotta patrilo k vrcholom festivalu. Gott tu uviedol niektoré staršie osvedčené skladby svojho pôvodného repertoáru ako i aktuálne zahraničné hity. Z ďalších zahraničných účastníkov salvy potlesku získala z profesionálneho hľadiska impozantná vokálno-inštrumentálna skupina Dubrovački trubaduri. Niektorí odborníci však právom poukazyvali na príliš zjavne skomercializované využitie folklórnych

Bogdana Karadočevová

prvkov v kontexte populárnej hudby. Ako protiklad poslúžilo poľské vokálne kvarteto Novi. S ich azda až priveľmi

náročným jazzovým programom komunikovala len malá časť obecenstva.

FAKTOGRAFICKÉ ZHRNUTIE

Päť festivalových koncertov (každý v rozsahu 4—5 hodín) prebiehalo pred päťtisíc divákmi, v novom, zastrešenom amfiteátri, ktorý postavili špeciálne pre toto podujatie. Ťažko by však bolo odhadnúť celkový počet obecenstva, keďže bulharská televízia vysielala priamym prenosom celé podujatie a ostatné intervizne i mnohé eurovizne stanice ho preberali na záznam. Popri množstve pozorovateľov, odborníkov a komerčných pracovníkov tu akreditovali 150 zahraničných novinárov z tridsiatich krajín. V rámci recitátov odznelo jedenásť vystúpení zahraničných sólistov a skupín a troch bulharských spevákov. V súťaži o najlepšiu skladbu uviedli 24 pôvodných bulharských kompozícií a v medzinárodnej súťaži vystúpilo 29 interpretov z 27 krajín. Z toho všetkého vyplýva, že Zlatý Orfeus je dôležitý festival s veľkou perspektívou; v budúcnosti budeme mať čo robiť, aby sme nezaostali za jeho impozantným vývojom.

IGOR WASSERBERGER

Zem spieva...

Zborový spev je aktívne zaangažovaný na dôležitých štátnych, politických a spoločenských akciách — a účasťou na nich dáva všetky umelecké aktivity k ich dôstojnému priebehu. A tak vhodne rámcovoval i oslavy oslobodenia hlavného mesta Slovenska tradičnou zborovo-speváckou prehliadkou — ZLATÝ VENIEC MESTA BRATISLAVY. Z odkazu revolučných robotníckych tradícií v zborovom speve čerpal zase celoslovenský festival robotníckych speváckych zborov v KROMPACHOCH (28.—30. apríla t. r.). Tradičný pedagogicko-umelecký zámer bol realizovaný dvoma festivalmi: MLÁDEŽ SPIEVA (Nové Zámky 21.—22. apríla t. r.) — detský a mládežnícky zborový spev a SPEVY NÁRODOV (v Trenčíne 2. a 3. júna t. r.).

O Zlatom venci sme podrobne písali v jednom z minulých čísel HŽ.

FESTIVAL ROBOTNÍCKYCH SPEVOKOLOV NA SLOVENSKU nadväzoval na slávne tradície robotníckych spevokolov. Ukázal ich súčasný stav a trend vývoja. Bol v historických Krompachoch, s významnými koncertami na okolí (v Smižanoch, v Prakovciach a v Spišskej Novej Vsi). Krompašský koncert dňa 28. IV. t. r. repertoárove čerpal z národných a revolučných tradícií. Podobne boli koncipované aj koncerty v Prakovciach a v Smižanoch. Vystúpení sa hostujúco zúčastnil aj poľský zbor ARION z Poznane.

Slávnostný koncert mal názov ZNEJ PÍSEŇ VÍTAZNÁ. V slávnostnej atmosfére Krompách demonštroval nadšenie a umelecké zápolenie robotníckych a speváckych zborov. Jeho vážnosť podporilo aj snímanie koncertu televíziou. Pri kladení vencov na pamätník Krompašskej vzbury speváci — v počte 450 — vzdali hold Bellovým Hymnusom mieru. Po koncerte 29. IV. t. r. slávnostne odovzdali medaily Krompašskej vzbury a čestné uznania významným žijúcim zaslúžilým pracovníkom v zborovom speve. Za významných sa podakoval bývalý predseda Združenia robotníckych spevokolov na Slovensku, 80-ročný Ján Klímo.

Nadšením zapálený festival sa skončil koncertom — 30. apríla t. r. v Spišskej Novej Vsi. Zúčastnili sa ho: Mužský spevokol z Tisovca, Robotnícky spevokol BRADLAN z Trnavy, Robotnícky spevokol z Krompách, Robotnícky spevokol zo Zvolena, Spevokol DROTÁR z Trenčína a spevokoly z národnostných oblastí — Robotnícky spevokol SVORNOST — EGYPTTERTES z Komárna a Spevácky zbor BESKYD zo Stakčína — Ubly.

Nové Zámky hostili v dňoch 21.—22. apríla t. r. detský a mládežnícky zbor na jubilejnom X. festivale MLÁDEŽ SPIEVA (ZDŠ Štúrovo slov. i maď., ZDŠ Sereď, Komenského ul., ZDŠ Suchá nad Parnou, V. ZDŠ Trnava, ZDŠ Preseľany, ZDŠ Zlaté Moravce a Bolerázsky detský zbor. Z mládežníckych spevokolov boli vybraté zbery z Pedagogickej školy z Levíc a Modry, gymnaziálne zbery zo Zlatých Moraviec a Trnavy).

Cieľom festivalu bolo ukázať umelecký stav a napredovanie týchto speváckych zborov. Tak bol postavený aj dramaturgický plán festivalu. Porota navrhla pre účasť na celoslovenskom festivale v Ružomberku: Bolerázsky detský zbor, súbor z V. ZDŠ z Trnavy a zbor zo ZDŠ Sereď.

Výrazný dramaturgický a interpretačný zámer bol podčiarknutý na festivale dospelých — SPEVY NÁRODOV, ktorý usporiadalo bratislavské Krajské osvetové stredisko v Trenčíne (2. a 3. júna t. r.). Na dvoch festivalových koncertoch účinkoval (2. júna t. r.) Domovina — spevokol učiteľov Levického okresu, Ženský zbor Ústredného spevokolu maďarských učiteľov, spevokol Drotár z Trenčína, Bratislavský komorný zbor a Robotnícky spevokol Bradlan z Trnavy. Druhý koncert (3. júna) patrila Speváckemu zboru IV. ZDŠ z Trenčína, Speváckemu zboru nitrianskych učiteľov, Dievčenskému zboru PF z Nítry, Ústrednému speváckemu zboru maďarských učiteľov, Akademickému speváckemu zboru pri UK a hostujúcemu akademickému zboru vysokoškolského združenia pri Št. univerzite v Helsinkách.

O festivaly prejavila záujem aj televízia. Organizátori festivalov majú zásluhu na ich úspechu, na optimizme a umeleckom nadšení spevokolov.

V Žiline sa stretli 21.—22. apríla t. r. najlepšie spevácke telesá Stredoslovenského kraja. Na festivale sa predstavili na slušnej umeleckej úrovni detské zbery z III. ZDŠ Lipt. Mikuláš (dirigent Jozef Černák), Detský zbor Odborárik (di-

Na oslavách 20-ročnice Konzervatória v Žiline (písali sme o nich v minulom čísle HŽ) vystúpili na koncerte Symfonického orchestra mesta Žiliny, ktorý dirigoval Bohumil Urban, bratislavský umelec Eva Fischerová (klavír) a Miloš Jurkovič (flauta).

Jubilant

Ján Skladaný, dlhoročný pedagóg, profesor husľovej hry na Konzervatóriu v Bratislave, toho času interný pedagóg na VŠMU — dovŕšil svoje päťdesiatiny. Po deväťročnej činnosti v opernom orchestri SND a po skončení vysokoškolského štúdia na VŠMU u prof. T. Gašparka, ustálil sa — po kratšom pôsobení na koncertnom odbo-re KDK — ako pedagóg: spoiatku na Vyššej hudobnej škole v Bratislave, a po jej zlúčení s Konzervatóriom zameral sa takmer výhradne na umelecko-pedagogickú činnosť v tejto inštitúcii. Skladaného metóda v oblasti inštrumentálnej pedagogiky sa kryštalizovala a špecifikovala v smere jeho osobných umelecko-pedagogických daností. Vynikla citlivou analytickou schopnosťou,

hlbším pohľadom na úkony pri hre, ku ktorým prof. Skladaný nachádzal veľmi účinné metodické cesty pri riešení didaktických problémov, ktoré vie pružne aplikovať na osobnosť a individuálnu danosť adepta husľovej hry. Významnou prednosťou jeho učiteľských schopností je jeho praktická psychologická prispôbitosť k žiakovej osobnosti: umožňuje mu viesť svojich zverencov pevnou, ale citlivou rukou k pozoruhodným výsledkom. Jeho pedagogické úspechy potvrdzuje celý rad žiakov, ktorí sa úspešne presadili v živote, a to neraz i na najnáročnejších postoch (zo žiakov spomeňme aspoň P. Michalicu, M. Karlikovú-Szökeovú, V. Podhradskú, J. Händlera).

Ján Skladaný sa svojou doterajšou činnosťou zaradil medzi profilovaných pedagógov husľovej hry.

JÁN ALBRECHT

Sochár a hudba

V týchto dňoch spomíname 20. výročie úmrtia akademického sochára Jána Koniarika. Rodák z Voderád (1878), po štúdiách v Budapešti, Ríme a Mníchove pôsobil pred I. svetovou vojnou na výtvarnej škole v Belehrade, po vojne krátko vo Voderadoch a potom v Irnave. V skromných trnavských podmienkach, napriek nepriazni pomerov, biele a nepochopeniu vzniklo dielo nedoceneného významu — pomník Antona Bernoláka pre Trnavu, Jána Hollého pre Borský Mikuláš, reliéf Memorandového zhromaždenia pre Martin, viacero pomníkov padlých, pomníky a busty národných dejateľov (o. i. aj J. L. Bellu), súťažné návrhy na pomníky (Hviezdoslavov, Štúrov, Lichardov), mnohé charakteristické výjavy z národných dejín, početné štúdie, medaily a ďalšie komorné „poetické“ sochárske útvary.

Ján Koniarik bol spolužiakom a priateľom národného umelca Mikuláša Schneidra-Trnavského, ktorý mu vo svojich spomienkach Ťsmevy a slzy venoval veselú kapitolu nazvanú S Jankom Koniarikom. Koniarikov vzťah k hudbe charakteristicky opísal vo svojej monografii Fraňo Štefunko: „Za mlada, ešte i za povojnového voderadského pobytu, hrával na husliach. Viseli ešte niekoľko rokov i v trnavskom ateliéri, ale postupne ubúdalo na nich strún. Umelec síce pomaly, ale badať sa strácal sluch. Sam to veľmi ťažko znášal. Hudbu však miloval a vo chvíľach samoty sedával naklonený nad gramofónom vždy dosť dlho a počúval. V diskotéke mal Chopina, Smetanu, Dvořáka, Offenbacha a Schuberta. Smetanova hudba ho inšpirovala i k vytvoreniu reliéfu so Smetanovou podobizňou. Túžil po ľudových piesňach slovenských, ktorých bolo v tom čase dosť málo nahraných na gramofónových platniach. V tomto smere bol uspokojený, až keď počul piesne z Plickovho filmu Zem spieva, ktorý veľmi chválil...“

Hudobnej inšpirácii sú blízke mnohé drobné Koniarikove sochárske „poetické“ útvary. Z rozhovoru s Jankom Alexym sa dozvedáme: „... Z hliny vyrába stonanie, spev, lomož a hudba, bolesť a pôžitok“.

Z momentálneho opojenia Smetanovou hudbou vznikol reliéf Bedřicha Smetanu, ktorý zakúpila Umelecká beseda v Prahe.

BOHUMIL H. CHMELÍK

rigent Zlatoň Babík), ZDŠ Ružomberok-Rybárpole (dirigent Ján Pavlík a Ján Pavčík). Najlepší dojem zanechali zbery z Ružomberka a z Liptovského Mikuláša, ktoré na dobrej úrovni zvládli i povinné skladby. Porota ich vybrala aj na celoslovenský festival do Ružomberka. Je potešiteľné, že sa aj v Stredoslovenskom kraji (i keď ešte nie v dostačujúcej miere) venuje starostlivosť rastu detských zborov, z ktorých niektoré dosahujú pozoruhodnú úroveň. Z týchto aktivít treba vychádzať i v budúcnosti a podporiť ich umelecké zápolenie každoročným stretnutím.

I. L.

V MORAVANOCH O KRITIKE

V dňoch 29. a 30. júna t. r. usporiadal Slovenský hudobný fond v Domove slovenských výtvarných umelcov a architektov v Moravanoch seminár o hudobnej kritike so zvláštnym zameraním na mladých kritikov. Toto podujatie sa rozhodol SHF uskutočniť v záujme aktivizácie marx-leninskej umeleckej kritiky v našom súčasnom hudobnom dianí. Hlavný referát seminára (dr. Zdenko Nováček) analyzoval súčasnú situáciu v oblasti estetiky, osvetlil základnú problematiku marx-leninskej estetiky, načrtnul základné úlohy umeleckej kritiky v jej duchu. O praxi kritika v dennej tlači referoval dr. Vladimír Čížik, o uplatnení historického vzdelania v kritikej praxi hovorila dr. Luba Ballová. V diskusiách ku predneseným referátom sa najväčšia pozornosť venovala základným otázkam hodnotenia, osvetľovaniu pojmov marx-leninskej estetiky a kritiky. Súčasťou seminára v Moravanoch bolo aj stretnutie účastníkov so zástupcami hudobných inštitúcií, ktorí informovali o problematike jednotlivých inštitúcií a súčasne prediskutovali s prítomnými možnosti ďalšej a systematickejšej spolupráce v oblasti sledovania ich činnosti. O moravanskom seminári budeme čitateľov informovať podrobnejšie v budúcom čísle HŽ.

● V máji t. r. oslavovala LŠU v Humennom 15 rokov svojej ho trvania. Jubileum školy je súčasne jubileom hudobného odboru, ktorý vychoval desiatky absolventov. Mnohým z nich sa stala hudba povolaním. Pri tejto príležitosti usporiadala škola dva koncerty. Prvý z nich vyplnilo vystúpenie žiakov LŠU a jej bývalých absolventov, ktorí študujú na Konzervatóriu v Košiciach. Slávnostný koncert mal na programe zase vystúpenie učiteľov LŠU a Speváckeho zboru humenských učiteľov. Toto vokálne teleso rozvíja svoju krátku — no úspešnú činnosť v spolupráci s LŠU a umeleckého vedenia jej bývalých učiteľov. Pri príležitosti jubilea školy vydala LŠU v Humennom publikáciu SLOVO K JUBILEU. Obsahovo i výtvarne pekne vybavená publikácia podáva náhľad vývoja školy a zaznamenáva jej úspechy. K 15-ročnej práci blahoželal kolektív školy aj predseda ZSS — prof. dr. Otto Ferenczy.

Muzikologická sekcia Zväzu slovenských skladateľov usporiadala dňa 19. júna t. r. prednášku dr. Ladislava Mokrého na tému „Úlohy sovietskej hudobnej kritiky po Uznesení ÚV KSSZ O literárnej a umeleckej kritike“. Dr. Mokrá obznanil prítomných s výsledkami V. pléna Predsedníctva Zväzu sovietskych skladateľov, pričom pozornosť venoval najmä referátu prof. Borisa Jarostovského o úlohách, postavení i cieľoch sovietskej hudobnej kritiky.

Dvakrát o Halle

(Dokončenie z 1. str.)

hovorilo predovšetkým o edičných otázkach. Vieme, že v Halle vychádza nové kompletne vydanie Händlových skladieb, na ktorom sa podieľa viac vedcov a ktoré má mimoriadny význam pre súčasnú händlovskú renesanciu vo svete. Súčasne si vydávajú Händla aj inde, napr. početné sú vydania v Anglicku — a tak sa vynára problém, ako sa vyhnúť duplicitám, ako zjednotiť edičné zámery. Viac prítomných händlovských bádateľov z Anglicka, ktorí majú v Händlovej spoločnosti závažné slovo, sú vždy ochotní poradiť sa a konzultovať s kolegami z NDR a v podstate podporujú „hallské“ vydanie. Na kolokviu pripomínali viacerí zasvätení odborníci, ako má vyzerať moderné kritické vydanie staršej literatúry, čím musí byť opatrené a čo si môže či nemôže editor dovoliť. V iných kruhoch sa hovorilo o tom, ako je nevyhnutné pracovať na drobných súpisoch skladieb starých i novších skladateľov. Dokonalý, kompletný súpis diel skladateľa sa ukazuje ako nevyhnutné východisko pre ďalšiu prácu.

Nemeckí kolegovia o toto veľmi dbajú a zadávajú i diplomové práce v tomto smere.

Napokon sa v Halle i tohto roku vynorila staronová otázka, do akej miery treba pri reprodukcii starej hudby uplatňovať vtedajšie autentické nástroje.

Händlova spoločnosť si kladie i rad ďalších otázok: vyzvala členov predsedníctva, aby zistili vo svojich krajinách, ako sa hrá Händel, kde sú možnosti jeho ďalšieho uvádzania, ktorí interpreti zvlášť vynikajú v tomto smere a pod.

Veľa sa hovorilo aj o samotnom baroku. Konfrontovali sa rôzne výklady tohto štýlového obdobia, prinášali sa nové poznatky a neraz sa odbočilo i do súčasnosti. Dr. J. Rudolphová z Berlína vo svojom diskusnom príspevku polemizovala s Adornovou koncepciou a najmä s jeho negatívnou dialektikou. Budúci rok by sa mali muzikológovia venovať niektorým interpretačným problémom, pričom východiskom by mali byť skvelé a vzorové výkony Schreierove či dirigenta Kocha.

V plodných diskusiách vystúpili mnohí odborníci i riaditelia vydavateľstiev. Ukazuje sa, že v súčasnosti pri veľkých súborných vydaniach kolaboruje viac vydavateľstiev i viac štátov, celé štáty odborníkov, veľa vecí sa rieši kolektívne. Teda spolupráca, ktorá by sa mohla stať inšpirujúcou aj pri uskutočňovaní budúcich možných, dúfajme že nie bezperspektívnych súborných vydaniach diel našich klasikov.

Zdenko Nováček

HUDOBNÝ ŽIVOT — dvojtýždenník. Vydáva Ministerstvo kultúry SSR vo Vydavateľstve OBZOR, n. p. v Bratislave. Vedie redakčná rada: Marián Jurík (šéfredaktor), dr. Zdenko Nováček, CSC. (predseda), Pavol Bagla, prom. hist. Ľubomír Čížek, Elena Janáková, Miloš Jurkovič, Marie Kišonová-Hubová, Zdenko Mikula, dr. Michal Palovčík, Ján Schultz, Jozef Sixta, dr. Ivan Stanislav Bohumil Trnečka. Tlačia Nitrianske tlačiarne, n. p., Nitra. Rg. č. RS 8261/68. Adresa redakcie: Hudobný život, Bratislava, Volgogradská 8. tel. 592-37. Administrácia: Vydavateľstvo OBZOR, n. p., Bratislava, Čs. armády 29/a. Inzerčné oddelenie: Bratislava Gorkého 17. Rozširuje PNS. Objednávky predplatiteľov prijíma PNS — Ústredná expedícia tlače, administrácia odbornej tlače. Gottwaldovo nám. 48/IV., Bratislava. Objednávky odberateľov v zahraničí prijíma SLOVART, dč. spol., Suworovova 16, Bratislava. Cena jedného výtlačku 2.— Kčs. Neobjednané rukopisy sa nevracajú.

S. Prokofiev:

Z „Autobiografie“

III.

Do Soncovky som sa vrátil 20. júna, v čase, keď je už teplo a všetko sa zelenie. Po Petrohrade a Kaukaze bola stará Soncovka príjemná preto, že to bolo prvé leto bez bifikovania. Pravda, otec sa so mnou učil niektoré predmety, ako matematiku a dejepis, pretože vraj týmto predmetom nevenu-

Prokofiev ako 9-ročný s rukopisom opery Velikán.

jú na konzervatóriu dostatočnú pozornosť. Ale aj tak som mal dosť času, aby som začal písať symfóniu, t. j. aby som uskutočnil plán, ktorý sme si načrtli s Miaskovským. Napísať symfóniu... to ma veľmi vábilo, a to tým viac, že forma ma neodstrašovala, mal som za sebou už veľa sonát. Horšie to bolo s inštrumentáciou. Skúsiku z nej som urobil na trojku. Ale Čerepnin mi kedysi povedal: „Vy komponujete ľahko. Píšte teda každý rok nejakú skladbu pre orchester a o niekoľko rokov ovládnete inštrumentáciu, pričom si vypracujete vlastný štýl. Bude to zaujímavé, ak nádiel sa celé zozbierky o inštrumentácii a zvyknúť si inštrumentovať nie tak, ako sám myslíte, ale tak, ako vás učia.“

Urobil som tak, ako mi Čerepnin radil. Čoskoro po návrate do Soncovky som sa pustil do symfónie. Dňa 15. sep-

tembra som napísal Miaskovskému list:

Drahý Nikolaj Jakovlevič!

Dnes som dokončil svoju symfóniu. Má 131 strán (57, 19, 55), hudba trvá 28 minút, teda trochu dlhšie, ako som chcel. Pre cholery sa s príchodom trochu oneskoríme. Naši sa jej boja, odídu, len čo choroba trochu polavi. Skončili ste svoju symfóniu? Ak nie, tak ju skončíte, ak áno neukazujte ju, počkajte na mňa. Ladovovi sa o nej vôbec nezmeníte, nemá zmyslu ukázať mu ju. Glazunov nám môže zariadiť predvedenie ale Ladov? ... ten nám môže iba nadat!

Miaskovskij medzitým skončil svoju symfóniu, ktorej partitúru písal ceruzkou a potom ju prepísal perom. Nepočkal, až sa vrátim zo Soncovky a ukázal ju Glazunovovi. Glazunov ju schválil a navrhol Miaskovskému, aby k nemu niekoľkokrát prišiel, že sa s ňou podrobne oboznámi a poradí mu, čo bude treba. Spočiatku som bol urazený: spolu s Miaskovským sme písalí symfóniu súčasne, aj keď na rôznych koncoch zemegule, a on ju ukázal Glazunovovi ešte pred mojím príchodom do Petrohradu!

Miaskovskij sa všelijako vyhováral, ale mňa to neuspokojilo. Viac som o tom s ním nehovoril. Pokúšal som sa „chytiť“ Glazunova, aby som mu ukázal symfóniu.

V tých časoch sa v Petrohrade telefón ešte veľmi nepoužíval. Zobral som partitúru a šiel som ku Glazunovovi na byt. Dohovorili sme si stretnutie. Nechcel som natoľko ani jeho rady ako to, aby mi pomohol predviesť symfóniu v orchestri.

Len čo som sa dozvedel, že Karatygin, Nurok a Nuvel sa od jesene znova každý štvrtok schádzajú, vybral som sa k nim, aby som im ukázal, čo som v lete skomponoval. Symfóniu e mol a skladby pre klavír. Klavírne skladby sa im páčili a

bu zatiaľ nie je záujem. To platí aj o všetkej súčasnej hudbe, ktorá si tu doposiaľ nenašla domovské právo.

Festival v koncertnej sieni Veľkého írskeho domu v Dubline, ktorý momentálne prebieha, pozostáva z ôsmich koncertov, dva z nich obsadilo Allegri kvarteto Mozartovými, Haydnovými, Schubertovými a Verdiho dielami. Dva večery venoval symfonický orchester z Ulsteru Vivaldimu, Purcellovi, Bachovi, Haydnovi, Griegoví a Hummelovi. IAZ

Za „Zlatou harfou“ do Dublinu

obýva vyše pol milióna ľudí. História mesta je nesmierne bohatá a datuje sa už 140 rokov pred našim letopočtom. Dublin ma zaujímal už i preto, že začiatkom osemdesiateho storočia tu našiel druhý domov bratislavský rodák, skladateľ JOHANN SIEGISMUND KÜSSER, ktorý tu žil až do svojej smrti v r. 1727. Kússer bol aj prvým Bratislavčanom, ktorého osud zaviazal v tieto vzdialené západné končiny. Obdivovaný a uctievaný, žil tu Johann Siegismund ako veľmož, zamestnaný na dvore írskeho kráľovského miestodržiteľa, ako skladateľ a kapelník a ako organista pri Trinity College. Po Kússerovi tu žil krátky čas aj Georg Friedrich Händel, ktorý tu dňa 13. 4. 1742 v novej koncertnej sále na Fishamble Street dirigoval svetovú premiéru svojho Mesiáša. Na to sú Dublinčania hrdí a každý, kto je v Dubline hosťom, musí si dom a sálu pozrieť. Ani dnešný hudobný život sa nelíši od ostatných svetových metropolí, len azda tým, že Dublin doposiaľ nemá svoju operu. Iba raz do roka má Dublinčan možnosť vidieť a počuť diela opernej klastky v interpretácii anglických operných putovních spoločností. O súčasnú opernú tvor-

bu zatiaľ nie je záujem. To platí aj o všetkej súčasnej hudbe, ktorá si tu doposiaľ nenašla domovské právo. Festival v koncertnej sieni Veľkého írskeho domu v Dubline, ktorý momentálne prebieha, pozostáva z ôsmich koncertov, dva z nich obsadilo Allegri kvarteto Mozartovými, Haydnovými, Schubertovými a Verdiho dielami. Dva večery venoval symfonický orchester z Ulsteru Vivaldimu, Purcellovi, Bachovi, Haydnovi, Griegoví a Hummelovi. IAZ

Najplastejším prejavom írskeho národa je, však jeho ľudová pieseň, baladické piesne — balady, sprevádzané národným nástrojom — harfou. Bez balady sa v Írsku nič nezaobíde, a tak ju počujeme vždy a všade. Ľudová tvorivosť

Dublinský kaštieľ, kde bol zamestnaný bratislavský rodák J. S. Kússer ako skladateľ a kapelník.

tu nie je bohatá iba v speve, ale aj vo všetkých oblastiach hmotnej kultúry. Tento fakt mobilizoval niekoľko nadšencov k tomu, aby každý rok v Dubline uskutočnili súťaž folkloristických filmov o cenu ZLATEJ HARFY. Myšlienka sa ujala; írsky televízia a Dublin sa stali ozajstnou Mekkou folkloristickej televíznej tvorby z celého sveta.

Dohtoročná Zlatá harfa priniesla 32 príspevkov z 24 štátov. Niektoré napr. NSR, či Veľká Británia sa zúčastnili súťaže aj viacerými príspevkami. Slovenská televízia predviedla v Dubline Plachtinskú svadbu a zaradila sa svojím príspevkom na plné miesto. Víťazom sa stala BBC — severoírsky televízny stanica Belfast, ktorá vo svojom filme ukázala jeden deň z mnohých tých, kedy je v tomto meste ľudský život bezcenný. Nebol to folklór, ale každý kto tento

film videl, zdvihol ruku za to, aby bol odmenený najvyšším vyznamenaním. Dusty Bluebels — tak sa tento film volal, dostal Zlatú harfu Striebornú harfu si z Dublinu odviezli Japonci za dielo The Demon Drum. Inak by som tento film nazval Koncertom pre biele nástroje. Bronzová harfa prevzal japonský režisér Jarmo Porola za nendrobnú snímku Piesne japonských Laponcov. Nevie, prečo práve tento film sa zaradil na tretie miesto, keď tu boli príspevky oveľa hodnotnejšie.

Slovenská televízia je v Dubline dobre zapísaná. Je držiteľkou všetkých troch dublinských trofejí z minulých ročníkov. Azda aj preto nemohla Plachtinská svadba dostať viac, ako dosiahla.

JAROSLAV MEIER

boli nimi práve takí nadšení ako tými, čo som im predviedol minulej jesene, ba ešte väčšmi. Hneď im vymysleli názvy a zahrnuli do programu nášho budúceho vystúpenia.

„Už teraz vám môžeme presne povedať dátum vášho vystúpenia. Bude to 18. decembra. Nezabudnite si však vyžiadať 2

Čo pripravuje SND?

Divadelná sezóna 1972-73 má byť v činnosti opery a baletu SND v znamení návratu do zrekonštruovanej budovy — a tým aj do znormlizovaného pracovného procesu. Samozrejme, z toho vyplývajú kvantitatívne i kvalitatívne väčšie požiadavky na umeleckú prácu. Je si toho vedomé aj umelecké vedenie opery a baletu SND, ktoré pripravilo pre nastávajúcu sezónu (začne 16. septembra t. r.) tie tituly, ktoré reprezentujú vrcholy domácej i zahraničnej tvorby. Prvé miesto v repertoári súboru majú diela zakladateľov slovenskej opernej tvorby — Eugena Suchona (jeho Svätopluk zaznie na úvod novej sezóny dňa 16. septembra t. r.) a Jána Cíckera (Juro Jánošík — 7. októbra t. r.). Z českéj opernej tvorby uvedie opera SND dňa 17. XII. t. r. Dvořákovu operu Rusalka. Českú modernu bude reprezentovať Janáčikova opera Vec Makropulos (10. III. 1973) a Pauerove jednoaktovky — venované mladému divákovi — Sĺmák táradlo a Červená čiapočka. Zo svetovej tvorby sa znovu uvedie Čajkovského Eugen Onegin (6. XI. t. r.), Bizetova Carmen (3. II. 1973), Pucciniho Tosca (19. V. 1973) a Donizettiho Don Pasquale (16. VI. 1973).

Balet SND pripravuje Čajkovského Labutie jazero (23. IX. t. r.) a Asafievovu Bachčisarajskú fontánu (7. IV. 1973).

Zo starších inscenácií, ktoré prejdú do sezóny 1972-73 spomeňme Mozartove opery Cosi fan tutte a Figarovu svadbu, Verdiho opery Rigoletto, Maškarný bál a Nabucco, Pucciniho Madamě Butterfly, Smetanovu Predanú nevestu, Grécke pašie B. Martinů a Suchonovu operu Krútnava. Z baletných čísel to bude Minkusov Don Quijote, Dvořákov Slovánské tance, Čajkovského Späca krásavica a Nedbalov balet Z rozprávky do rozprávky.

Pri zostavovaní dramaturgického plánu zvažovalo umelecké vedenie ideovo umelecký dosah, proporcionality žánrov, národné oblasti, zastúpenie vážnej, komickej i detskej opery, ako aj interpretačný aspekt a výchovu diváckej obce.

Zo stručného výpočtu čísel dramaturgického plánu môže široká divadelná verejnosť tušiť nielen serióznu prípravu na vstup do novej budovy, ale sa i tešiť na slávnostné chvíle v krásnom stánku našej prvej opernej scény.

-r-